

**MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH
VECÍ A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Číslo: 560.478/2016-POCE

Materiál na rokovanie
Rady vlády SR na podporu exportu a investícií

**Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov
do roku 2020**

Podnet:

Na základe uznesenia vlády č. 236,
bod B.2. z 15. 6. 2016

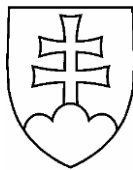
Obsah materiálu:

1. Návrh záverov Rady vlády SR na podporu exportu a investícií
2. Predkladacia správa
3. Zameranie ekonomickej diplomacie...
4. Prílohy č. 1 - 3

Predkladá:

Miroslav Lajčák
minister zahraničných vecí a európskych záležitostí
Slovenskej republiky

RADA VLÁDY SR NA PODPORU EXPORTU A INVESTÍCIÍ

Návrh

ZÁVER RADY VLÁDY SR
NA PODPORU EXPORTU A INVESTÍCIÍ

č. 02/02/2016
zo 14. decembra 2016

**Zameranie ekonomickej diplomacie
v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov do roku 2020**

predkladateľ:
minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Rada vlády SR na podporu exportu a investícií

A. berie na vedomie

Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov do roku 2020

B. ukladá

členom Rady vlády SR na podporu exportu a investícií

pripraviť návrhy inovatívnych foriem kapacitného posilnenia ekonomickej diplomacie na budúce rokovanie Rady vlády SR na podporu exportu a investícií, zhodnotiť potenciál a identifikovať teritória, v ktorých by boli realizovateľné

Termín: 15. 1. 2017

O B S A H

Úvod	str. 1
I. Bilaterálna ekonomická diplomacia	str. 3
II. Multilaterálna ekonomická diplomacia	str. 14
III. Inovačná diplomacia	str. 16
IV. Kapacita ekonomickej diplomacie a priority do roku 2020	str. 18
Záver	str. 26
Príloha č.1:	Prognóza vývoja zahraničného obchodu SR na roky 2017-2020 podľa krajín
Príloha č.2:	Analýza trhových podielov slovenských vývozných komodít na zahraničných trhoch s potenciálom rozvoja slovenského exportu podľa krajín
Príloha č.3:	Aktuálny prehľad dohôd o dvojitom zdanení a o ochrane investícií

Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov do roku 2020

Úvod

Materiál Zameranie ekonomickej diplomacie v oblasti bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov do roku 2020 nadväzuje na Stratégiu vonkajších ekonomických vzťahov SR na obdobie rokov 2014 – 2020, ktorú schválila vláda Slovenskej republiky 12. marca 2014 a na Programové vyhlásenie vlády SR z 13. apríla 2016. Vychádza taktiež z Memoranda o spolupráci MH SR a MZVaEZ SR pri plnení úloh ekonomickej diplomacie v činnosti zahraničnej služby SR (1. 8. 2012).

Ekonomická diplomacia je integrálnou súčasťou zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Predstavuje koordináciu aktivít štátnych a neštátnych subjektov zameraných na:

- podporu obchodných a investičných aktivít domácich podnikateľských subjektov pri ich vstupe na zahraničné trhy a podporu prílevu zahraničných investícií do krajiny,
- poskytovanie zahraničnej rozvojovej pomoci a zvýšenie zapojenia podnikateľských subjektov do tejto pomoci,
- rozvoj zahraničnej spolupráce v oblasti vedy, výskumu a inovácií a na podporu presadzovania ich výsledkov do praxe podnikateľských subjektov s cieľom zvýšenia ich medzinárodnej konkurencieschopnosti,
- identifikovanie globálnych trendov, ktoré významne ovplyvňujú hospodársky vývoj jednotlivých krajín,
- presadzovanie defenzívnych aj ofenzívnych záujmov SR na multilaterálnej úrovni pri tvorbe globálnych (EÚ) princípov a pravidiel medzinárodného obchodu.

Výsledkom týchto aktivít by mal byť príspevok k zabezpečeniu udržateľného hospodárskeho rastu, zvýšeniu zamestnanosti, rastu konkurencieschopnosti, zvýšeniu exportnej výkonnosti najmä malých, stredných a inovatívnych podnikov a zvýšeniu investičnej príťažlivosti SR.

Jednou z úloh Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVaEZ SR), ako gestora vzťahov Slovenska so zahraničím v oblasti ekonomickej diplomacie, je **sledovanie globálnych ekonomických trendov a výziev**, ktoré môžu mať zásadný dopad na ekonomický vývoj našej krajiny. MZVaEZ SR je významným **komunikačným kanálom na prenos informácií o inovatívnych prístupoch a návrhoch riešení naliehavých globálnych ekonomických výziev**, či už na multilaterálnej úrovni (OSN, EÚ, OECD atď.), národnej úrovni alebo úrovni mimovládnych organizácií. Uvedené komunikačné aktivity sú zamerané na podporu urýchleného zavádzania úspešných riešení na Slovensku. To si vyžaduje **prepojenie so sektorovými politikami**, ktoré majú v kompetencii príslušné ministerstvá a efektívnejšiu vzájomnú informovanosť a koordináciu.

V rámci globálnych trendov sa v priebehu nasledujúcich 35 rokov očakáva **nárast počtu obyvateľov planéty o 2,3 miliardy**^[1]. Do roku 2050 bude nevyhnutné zaviesť **nové systémy zásobovania potravinami, vodou, energiou, vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, fungovania ekonomiky a globálnej správy**, aby sa **zamedzilo masívnym a komplexným humanitárnym a environmentálnym krízam**. Výzvy, ktorým čelíme, sú vo svojej podstate

nadnárodné, preto si vyžadujú **nadnárodné riešenia** a koordinovanú realizáciu. Takmer polovica ľudstva je ohrozená problémami ako **rast cien potravín a energií, nefunkčný štát, nedostatok pitnej vody, klimatické zmeny a s tým spojené vysychanie a povodne, ktoré generujú rastúcu migráciu.**

Nové technológie ako robotika, syntetická biológia, kvantová výpočtová technika, nanotechnológia, 3D tlač, kognitívne vedy a koncept priemysel 4.0 významne **zmenia budúcnosť** ľudstva a budú si vyžadovať nové zručnosti pracovnej sily.

Rastie koncentrácia bohatstva a **zväčšuje sa nerovnosť príjmov**, čo zvyšuje napätie v spoločnosti. Globálna ekonomika zaznamenala nárast v roku 2015 o 3,5 %, počet obyvateľov planéty sa zvýšil o 1,14 % na 7,3 miliardy a príjem na obyvateľa vzrástol o 2,36 %. Tento **rast, sprevádzaný stúpajúcou spotrebou bez ohľadu na disponibilné zdroje**, by však mal byť čím skôr **nahradený ekologicky udržateľným vývojom ekonomiky**, inak hrozí ďalšie zvyšovanie sociálnej nestability.

Odpoveďou globálneho spoločenstva na tieto výzvy bolo prijatie **17 cieľov udržateľného rozvoja** v rámci Agendy OSN pre udržateľný rozvoj v roku 2015. Členské krajiny OSN, vrátane SR, sa zaviazali postupne eliminovať chudobu a hlad a zabezpečiť, aby ľudia mohli rozvíjať svoj potenciál dôstojne, v rovnosti a zdravom životnom prostredí. Potvrdili, že budú **chrániť planétu pred degradáciou** prostredníctvom **udržateľnej spotreby a výroby**, udržateľne spravovať prírodné zdroje a urgentne prijímu opatrenia na boj s klimatickými zmenami tak, aby planéta mohla hostiť aj budúce generácie ľudí[2].

Väčšina nových technológií sa historicky rodí **v zbrojnom priemysle** a pre potreby obrany štátu. Tento fakt predstavuje politickú, morálnu, ale aj ekonomickú výzvu. Je potrebné hľadať správne prieniky marketingu technológií, pôvodne vyvíjaných alebo používaných v oblasti obrany a bezpečnosti v civilnom sektore a naopak. K tomu je nevyhnutné nájsť nový uhol nazerania na symbiózu obranného a civilného priemyslu.

Projekt **State of the Future** vo svojich záveroch konštatuje, že počas ostatných 20 rokov sa vo všeobecnosti **blahobyť ľudstva zvyšoval** a rovnako tomu bude aj nasledujúcich 10 rokov, **avšak na úkor životného prostredia a pri zvyšujúcom sa výskyte a intenzite vnútroštátnych konfliktov, terorizmu, korupcie, organizovaného zločinu a ekonomickej nerovnosti. Slovensko** do roku 2025 podľa daného projektu očakáva **mierny progres vo väčšine významných ekonomických ukazovateľov**. Otvorená proexportná ekonomika SR bude aj naďalej veľmi citlivá na turbulencie svetovej ekonomiky. Negatívny dopad na rozvoj môže mať aj **štruktúra našej ekonomiky a dlhodobé problémy s vysokou mierou nezamestnanosti**, ktorá nie je adekvátne riešená.

V strednej Európe začína intenzívny boj medzi zahraničnými investormi o **kvalitnú pracovnú silu v oblasti informatiky a informačných a komunikačných technológií**. Aktuálny nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily sú firmy nútené nahrádzať doškolovaním mladých zamestnancov, hľadaním pracovnej sily v zahraničí (naráža na konzervatívnu imigračnú politiku v SR) alebo presúvaním časti svojich operácií do zahraničia, čo vedie k strate pracovných príležitostí v SR. Z tohto dôvodu je žiaduca reforma vzdelávacieho systému, a to aj formou verejno-súkromných partnerstiev, s cieľom pripraviť vzdelávacie programy pre mladých ľudí na

získanie potrebných zručností, ktoré si vyžaduje pracovný trh aj formou duálneho vzdelávania, presadzovania technických smerov štúdia a výchovy k rozvoju podnikania. Ekonomická diplomacia priebežne informuje o najlepších skúsenostiach v tejto oblasti z najvyspelejších krajín. Zároveň je nevyhnutné využiť pozitívny potenciál migračných pohybov (Ukrajina, západný Balkán, Blízky východ a.i.) k cieľnému posilneniu pracovného trhu.

I. Bilaterálna ekonomická diplomacia

Východiskovou oblasťou bilaterálnej ekonomickej diplomacie, na ktorú sa zameriava široká škála aktivít rôznych subjektov, je **zahraničný obchod a investície**. Export zo SR predstavuje približne 1 - 1,5 % exportov EÚ v závislosti od hospodárskeho cyklu väčších exportujúcich krajín, čo umiestňuje SR v poradí na približne 40. miesto v absolútnej hodnote vyvázaných výrobkov ročne.

Slovenská republika ako členská krajina Európskej únie má prirodzene najužšie ekonomické väzby s ostatnými krajinami Európskej únie (EÚ), ktoré sa od vstupu SR do EÚ v roku 2004 výrazne zmenili. Z celkového slovenského vývozu v roku 2015 tvoril vývoz do krajín EÚ viac ako 85,2%. [3]. Pre porovnanie s obdobím pred vstupom SR do EÚ, v roku 2003 predstavovali krajiny EÚ v rámci slovenského exportu objem 60,6 %. Ak však do tohto porovnania započítame aj ďalšie nové členské krajiny, ktoré dnes vytvárajú EÚ 28, v roku 2003 obchod SR v rámci súčasnej EÚ 28 mal takmer identický 85,9 % podiel na celkovej zahranično-obchodnej výmene.

Za obdobie 2004 - 2015 sa štrukturálny podiel exportu slovenských firiem do krajín EÚ nezmenil. Znamená to, že spoločný trh EÚ síce odstránil obchodné bariéry, ale na druhej strane **zvýšil konkurenčný boj výrobcov na spoločnom trhu, vzrástli nároky na kvalitu, inovatívnosť výrobkov a nové technológie**. Práve inovatívnosť a nové technológie sú esenciálne dôležité pre razantnejšie presadzovanie sa SR v rámci EÚ. Export v danom období bol limitovaný vysokou saturáciou trhu EÚ a dynamikou hospodárskeho rastu jednotlivých členských krajín. Jeho vývoj negatívne ovplyvnila hospodárska a finančná kríza v roku 2008, ktorá zanechala v niektorých ekonomikách EÚ trvalé následky s potrebou dlhodobej reštrukturalizácie odvetví a realizácie úsporných opatrení.

Na strane **dovozu** bola situácia iná. V roku 2015 tvoril dovoz z krajín EÚ 66,1% z celkového dovozu na Slovensko. Pre porovnanie s rokom 2003 tento podiel predstavoval 51,4 %, po započítaní nových členských krajín do celkového importu SR v roku 2003 dovoz predstavoval 75 %. Objem importu poklesol o 9 % a **slovenské firmy sa stali menej závislými od dovozov z krajín EÚ**. Tento vývoj svedčí o.i. aj o diverzifikácii obchodných aktivít slovenských firiem na teritória mimo krajín EÚ, o presunoch výrob a investíciách firiem z iných členských krajín EÚ do SR, ako aj o rozvoji siete subdodávateľov pre tieto firmy v rámci teritória SR.

Z pohľadu komoditnej štruktúry vo vývoze SR dlhodobo **dominuje niekoľko hlavných komoditných skupín**: autá, časti áut, karosérie áut, pneumatiky, monitory, telefónne súpravy a ropné oleje, ktorých celkový podiel na slovenskom vývoze predstavuje až **44,6 %** (41,8 % v r. 2012). Výroba a obchod v týchto komoditách je kontrolovaný veľkými medzinárodnými spoločnosťami, majúcimi vlastnú proexportnú činnosť v škále, presahujúcej

štátne služby podpory exportu. Z uvedeného vyplýva **vysoká závislosť slovenského exportu na niekoľkých veľkých firmách a nedostatočná komoditná diverzifikácia exportu**. Za účelom jej prekonania je nevyhnutné prostredníctvom ekonomickej diplomacie aktívne rozširovať komoditnú štruktúru aj cestou hľadania odbytových možností nových komodít v tretích krajinách mimo EÚ. Permanentne klesá podiel agropotravinárskych výrobkov na celkovom zahraničnoobchodnom obrate SR a obchodná bilancia s týmito produktmi je negatívna, čo má negatívny dopad aj na potravinovú bezpečnosť a bezpečnosť našej krajiny.

Podľa prognózy vývoja svetového hospodárstva do roku 2021, ktorú zverejnil Medzinárodný menový fond (MMF) v apríli 2016 (*Svetový hospodársky výhľad do roku 2021*), vo väčšine krajín EÚ do roku 2020 možno očakávať len mierny hospodársky rast. Podľa údajov MMF **lídrmi svetového hospodárskeho rastu do roku 2020 budú rozvojové krajiny a nové, vznikajúce trhy Ázie a Afriky**. Ide o subsaharskú a severnú Afriku, Áziu a Blízky východ. Mnohé z týchto krajín majú veľmi nízku úroveň HDP, sú nerozvinuté v dôsledku slabej infraštruktúry, zdrojom živobytia obyvateľstva je prevažne poľnohospodárstvo a niektoré z nich závisia od exportu ropy alebo zemného plynu. Prekážkami rastu sú v mnohých krajinách nízka vymožitelnosť práva, korupcia, problém s bezpečnosťou. Prognóza MMF je **výzvou aj pre zmeny v teritoriálnej diverzifikácii slovenského exportu**.

1.1. Priority bilaterálnej ekonomickej diplomacie

1.1.1. Prognóza vývoja zahraničného obchodu a analýza komparatívnych výhod slovenského exportu

Pri rozhodovaní o teritoriálnych prioritách ekonomickej diplomacie do roku 2020 je východiskovým momentom otázka, **aký objem/prírastok exportu v budúcom štvorročnom období 2017-2020 možno ovplyvňovať cez ekonomickú diplomaciu bez štrukturálnych zmien v národnom hospodárstve**.

Za týmto účelom MZVaEZ SR spracovalo prognózu vývoja zahraničného obchodu SR na roky 2017-2020 podľa jednotlivých krajín sveta (príloha č.1), ktorá sa opiera o odhadovaný vývoj makroekonomických ukazovateľov pre jednotlivé krajiny do roku 2021 podľa MMF a o aktuálne priebežné výsledky zahraničného obchodu SR za rok 2015. Prognóza uvádza nominálne zvýšenie exportu v r. 2017-2020 oproti scenáru, kedy by export zostal konštantný na úrovni roku 2015. V snahe zrealizovať pohľad na ovplyvniteľný export bolo z prognózy vylúčených 7 komoditných skupín (autá, časti áut, karosérie áut, monitory, telefónne súpravy, ropné oleje, pneumatiky) so 44,6 %-ným podielom na slovenskom vývoze, kontrolovanom veľkými medzinárodnými spoločnosťami, realizujúcimi export prostredníctvom vlastných nadnárodných štruktúr bez využitia štátnych služieb podpory exportu.

Z prognózy vyplýva, že oproti roku 2015 zaznamenaná export SR za roky 2017-2020 nominálny prírastok v hodnote 48,339 miliárd eur. Až 91,46% tohto prírastku vznikne vo vzťahu ku krajinám EÚ, 2,77% vo vzťahu k ostatným krajinám Európy a 2,81% vo vzťahu ku krajinám Severnej Ameriky. Export do Ázie bude zodpovedať 1,51% celkového prírastku. Afrika, Blízky východ, Austrália a Oceánia a Latinská Amerika v tomto poradí budú spoločne predstavovať len 1,82% štvorročného prírastku a export do krajín v Spoločenstve nezávislých štátov (SNŠ) zaznamenaná za 4 roky pokles o 181 mil. eur. Táto prognóza pochopiteľne bude

závisieť od vývoja rokovania Transatlantického obchodného a investičného partnerstva TTIP - The Transatlantic Trade and Investment Partnership) a sankcií voči RU. Pozitívny vývoj môže výrazne zvýšiť podiel exportu do týchto teritórií. Vizualne prognózu ilustruje nasledujúci graf:

Pohľad na jednotlivé krajiny sveta a **možný ovplyvnilný prírastok exportu v r. 2017-2020**, podrobne spracovaný v prílohe, charakterizuje významnosť krajín pre SR a **indikuje prvotnú potrebu pokrytia teritória ekonomickým diplomatom na ZÚ SR**. Uvádza zároveň aktuálne pokrytie teritórií zastupiteľskými úradmi SR a ekonomickými diplomatmi, resp. diplomatmi, vykonávajúcimi ekonomickú diplomaciu v kumulovanej funkcii.

Kým prognóza vývoja zahraničného obchodu SR ukázala významnosť jednotlivých krajín pre SR z hľadiska objemu a nárastu slovenského exportu v rokoch 2017-2020 a indikovala prvotnú potrebu pokrytia teritórií zastupiteľskými úradmi SR a ekonomickými diplomatmi, v ďalšej analýze sa MZVaEZ SR zameralo na úspešné slovenské exportné komodity, ich **komparatívne výhody** a identifikovalo **doteraz nevyužitý potenciál dopytu po týchto výrobkoch v jednotlivých teritóriách sveta**. Analýzu komparatívnych výhod za roky 2012-2015 spracovalo MZVaEZ SR (príloha č.2) s využitím údajov z databázy OSN na podrobnej, štvrtej úrovni harmonizovaného systému colnej klasifikácie (HS4). Komparatívna výhoda bola preukázaná pri 290 komoditných skupinách HS4, pričom však po prvých 51 komoditách začínal index komparatívnej výhody výrazne klesať k minimálnym hodnotám.

Celková zistená veľkosť potenciálnych trhov bola 6,24 mld.USD. Absolútne prevažujúcu časť komparatívnych výhod tvorili tri zo siedmich najvyvážanejších komoditných skupín: automobily, karosérie automobilov a monitory, ktorých výroba a obchod sú zabezpečované veľkými medzinárodnými spoločnosťami. Automobily predstavovali napr. potenciál v objeme 3 miliardy US\$ v 38 krajinách (z toho 2,5 mld. US\$ v USA, nasledovaných Saudskou Arábiou, Spojenými arabskými emirátmi, Ománom, Dánskom, Kolumbiou, Egyptom, Kazachstanom a Írskom). Je možné usudzovať, že neprítomnosť slovenských výrobcov na týchto trhoch je daná ich vlastnou hospodárskou geografiou a tieto trhy obsluhujú z iných výrobných centier. Preto bola analýza od týchto troch komodít abstrahovaná.

Celková odhadovaná veľkosť potenciálnych trhov bez vyššie uvedených položiek je **2,59 mld. USD**, čo zodpovedá úrovni cca **3 % HDP SR**. Niektorým reláciám prekáža nedostatočná úroveň liberalizácie zahraničného obchodu a niektoré môžu byť za aktuálnych podmienok obchodne nerentabilné. Vo viacerých reláciách, najmä v Afrike a na Blízkom a Strednom východe je aj po viac ako 20 rokoch problémom absencia základných bilaterálnych ekonomických dohôd (dvojité zdanenie a ochrana investícií). Vyrokovanie a uzatváranie bilaterálnych investičných dohôd je t. č. navyše viazané na autorizáciu Európskou komisiou.

Dajú sa však predvídať trhy, kde je možný rast slovenského exportu najpravdepodobnejším. Z geografického hľadiska sú identifikovateľné štyri výrazné oblasti, v ktorých môže dôrazná proexportná činnosť a vzájomná liberalizácia obchodu vytvoriť nové odbytové trhy:

- **Severná Amerika (USA, Kanada, Mexiko)**, kde sa hypotetické exportné príležitosti môžu pohybovať až na úrovni 1 mld. USD v relatívne veľkom portfóliu komodít. (V tomto zmysle nadobudnú pre SR ešte väčší význam dohody TTIP s USA a CETA s Kanadou). Ide síce o vysoko konkurenčné vzdialené trhy, ale s vysokou absorpčnou schopnosťou a kúpyschopnosťou.
- **Južná a východná Ázia (12 krajín na čele s Čínou, Vietnamom a Kórejskou republikou)** s hypotetickou veľkosťou trhu na úrovni pol miliardy USD. Ide však o rôznorodý ekonomický priestor s veľkým účinkom geografických, kultúrnych a iných premenných.
- **Osem krajín Blízkeho a Stredného východu na čele so Spojenými arabskými emirátmi** by v súčasnosti pre SR predstavovalo trhy s veľkosťou štvrt' miliardy USD. Významnú exportnú pozíciu má aj **Irán**, ktorý kvôli embargu nefiguroval v starších štatistikách. Migračné trendy, klimatické zmeny a únava z vývoja po roku 2011 budú na Blízkom a Strednom východe asi skôr priat' snahám o stabilizáciu. Do oblasti smelo smerujú škandinávské a iné krajiny, ktoré zatvárajú svoje zastupiteľské úrady v Bratislave v prospech ich otvorenia v Afrike a na Blízkom a Strednom východe.
- Na **africkom kontinente** má určitý potenciál **Alžírsko, Nigéria a Etiópia**.

1.1.2. Teritoriálne a komoditné priority ekonomickej diplomacie

Teritoriálnou prioritou slovenského exportu a tým aj ekonomickej diplomacie do roku 2020 v oblasti obchodu v zmysle analýzy zostane naďalej **Európska únia**, kam v súčasnosti smeruje 85,2 % objemu exportu a odkiaľ pochádza viac ako 66,1 % importu SR. Ďalšiu prioritnú oblasť ekonomickej diplomacie v oblasti obchodu predstavujú teritória v blízkom susedstve EÚ: **Balkán, Spoločenstvo nezávislých štátov, krajiny východného susedstva a vybrané krajiny južného susedstva EÚ**. V dôsledku hospodárskeho a politického vývoja na Ukrajine a v Ruskej federácii (RF) po anexii Krymu, aktuálna situácia indikuje **utlmovanie bilaterálnych obchodných vzťahov s RF** a ďalšími krajinami Euroázijskej ekonomickej únie, s možným budúcim zintenzívnením regionálnych foriem spolupráce, do ktorých sú zapojené aj členské krajiny EÚ a ktorých účastníkom je aj RF, napr. Čiernomorská hospodárska spolupráca s EÚ (RF, Ukrajina, Albánsko, Arménsko, Azerbajdžan, Bulharsko, Gruzínsko, Grécko, Moldavsko, Rumunsko, Turecko).

Ďalším kritériom pre určenie teritoriálnych priorít ekonomickej diplomacie do roku 2020 je ich **význam** z pohľadu možnej **investičnej spolupráce**. Nadväzne na informácie ZÚ SR a štatistické údaje o priamych zahraničných investíciách v SR budú prioritou krajiny so silnou ponukou priamych zahraničných investícií - **Nemecko, Holandsko, Rakúsko, Taliansko, Belgicko, Česko, USA, Spojené kráľovstvo, Francúzsko, a ďalšie členské krajiny EÚ, Kórejská republika, Japonsko, Izrael, ropné krajiny Blízkeho a Stredného východu a perspektívne krajiny Arabského zálivu, Singapur, Čína (vrátane Hongkongu) a Taiwan**.

Prioritou v oblasti **vývozu slovenského kapitálu** budú **krajiny západného Balkánu, Turecko, Vietnam, perspektívne vybrané krajiny Afriky a krajiny SNS**. Využívaný bude vývoz technologických celkov (elektrárne, výrobné technológie) na vytváranie exportných príležitostí v týchto krajinách pre ďalšie malé a stredné podniky SR ako subdodávateľov alebo komplementárnych dodávateľov (výstavby infraštruktúry, obytných sídiel, služby ai.). Krajiny

západného Balkánu, SNŠ, Bielorusko nízkopříjmové a vysokorizikové krajiny Afriky so zaujímavým potenciálom budúceho rastu sú tiež prioritnými krajinami stratégie podpory vývozu prostredníctvom Eximbanky. Pre nízkopříjmové a vysokorizikové krajiny Eximbanka pripravila ponuku zvýhodnených úverov.

Ťažiskom ekonomickej diplomacie do roku 2020 z hľadiska **významu výskumnej a inovačnej spolupráce** budú krajiny so silným vedecko-výskumným a inovačným potenciálom – **USA, Turecko, Japonsko, Izrael, Kórejská republika, Švajčiarsko**, členské krajiny EÚ, v tom najmä **Nemecko, severské krajiny a taktiež Čína**, ktorá otvorila spoluprácu v tejto oblasti v rámci kooperačného formátu krajín strednej a východnej Európy a Číny – v rámci kooperačného formátu ide o podporu otvorenia a efektívneho využívania Vizuálneho centra transferu technológií Číny a krajiny strednej a východnej Európy v Bratislave. V tejto oblasti sa otvára aj priestor pre užšiu spoluprácu v rámci V4 s tretími krajinami.

Z hľadiska **cestovného ruchu** SR prioritnými krajinami pre rozvoj aktívneho cestovného ruchu do roku 2020 sú primárne zdrojové trhy s vysokým potenciálom, na ktorých pôsobí aktívne aj Slovenská agentúra pre rozvoj cestovného ruchu (SACR) prostredníctvom svojich zahraničných zastúpení (**4 susedné krajiny, Nemecko a Ruská federácia**). Do skupiny sekundárnych trhov patria okrem ďalších vyspelých európskych krajín aj vzdialené trhy s vysokým trhovým potenciálom (**USA, Čína, India, Japonsko, Taiwan, Kórejská republika alebo krajiny Arabského zálivu v oblasti kúpeľnej turistiky**). Práve v tejto skupine veľkých ekonomík, kde SACR nemá vlastné zahraničné zastúpenie, sa otvára širší priestor pre ekonomickú diplomaciu v oblasti propagácie Slovenska ako destinácie tak v širokej ako aj odbornej verejnosti (posilňovanie vzájomných obchodných kontaktov s tour-operátormi, cestovnými kancelármi, organizátormi kongresových podujatí, veľtrhov a pod.).

Z hľadiska **rozvojovej spolupráce SR**, ktorá je integrálnou súčasťou ekonomickej diplomacie, sú prioritnými krajinami:

- programové krajiny: **Afganistan, Keňa, Moldavsko**,
- projektové krajiny: **Albánsko, Bielorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzínsko, Kosovo**[\[4\]](#), **Ukrajina**,
- **Južný Sudán a Sudán** ako krajiny mimoriadnych humanitárnych a rozvojových potrieb.

Sektorovými prioritami rozvojovej spolupráce, vychádzajúcimi zo Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2014 – 2018 a z Koncepcie zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce SR, sú: energetika, infraštruktúra, voda a sanitácia, životné prostredie, pôdohospodárstvo, sociálna infraštruktúra.

S cieľom podpory zapojenia podnikateľov do rozvojovej pomoci bola v roku 2013 založená Platforma podnikateľov pre zahraničnú rozvojovú spoluprácu. Je potrebné sa naďalej angažovať v **zapájaní podnikateľov do rozvojovej spolupráce**, a to najmä prostredníctvom vytvárania a **uľahčovania ich prieniku na rozvojové trhy** a uplatnenia v tendroch medzinárodných organizácií a finančných inštitúcií. Na tento účel bude slúžiť predovšetkým nový mechanizmus zvýhodnených vývozných úverov realizovaný v spolupráci s Eximbankou SR a viazané alebo čiastočne viazané fondy vytvárané v spolupráci s vybranými finančnými inštitúciami. K uvedeným aktivitám bude synergicky prispievať aj existujúce tzv. kontaktné

miesto pre súkromný sektor „Rozvojmajstri“, ktorého činnosť plánuje naďalej podporovať MF SR.

V agende rozvojovej spolupráce bude tiež SR (prostredníctvom MF SR) pokračovať v **transfere skúseností** z reforiem verejných financií v krajinách, ktoré prejavili záujem o unikátne slovenské know-how. Pilierom bude dlhodobý program spolupráce s krajinami Čierna Hora, Moldavsko, Ukrajina a potenciálne Srbsko (v rámci programu MF SR a UNDP **Verejné financie pre rozvoj**), poskytovanie technickej asistencie Kube, ako aj podpora inovatívneho prístupu v oblasti dobrej správy vecí verejných v krajinách západného Balkánu a strednej Ázie. Nové možnosti v tejto oblasti otvára aj spolupráca so Svetovou bankou, prostredníctvom ktorej MF SR plánuje osloviť nové a širšie publikum záujemcov o expertízu z reforiem verejnej správy a výhľadovo aj so špecializovanými agentúrami OSN, ako napr. UNEP (environmentálny program) či UNIDO (priemyselný rozvoj).

Významným kritériom pre určenie **komoditných priorít ekonomickej diplomacie** do roku 2020 je **identifikácia exportných komodít, majúcich potenciál pre prístup na nové trhy**, ktoré boli zistené na základe analýzy komparatívnych výhod (príloha č.2). Prevažujúcu časť komparatívnych výhod, ako bolo spomenuté v predchádzajúcom texte, tvorili tri zo siedmich najvyvážanejších komoditných skupín: automobily, karosérie automobilov a monitory, exportované veľkými medzinárodnými spoločnosťami. Analýza bola od týchto tovarových skupín abstrahovaná. Okrem týchto komodít bolo analýzou zistených 24 komoditných skupín, ktoré sa na celkových odhadoch potenciálnych trhov podieľajú na úrovni aspoň 1 % (spoločne 56 %). Nízky počet komodít potvrdzuje vyššiu závislosť exportu SR od niekoľkých najúspešnejších vývozných relácií. (Kým sa miera diverzifikácie exportu SR pohybuje na úrovni cca 11 %, v prípade ČR je to 20 % a v prípade SRN dlhodobo stabilná vysoká miera 57 %). Ide o výroby nasledovných sektorov:

- elektrotechnického priemyslu (elektrické drôty, káble, osvetľovacie elektrické prístroje, transformátory, meniče, pamäťové zariadenia)
- strojárskoho priemyslu (prevodové hriadele, stroje na spracovanie kaučuku, plastov, zdvíhacie, manipulačné zariadenia, práčky, klimatizačné stroje príchytky, kovania na nábytok, konštrukcie)
- hutníckeho priemyslu (ploché valcované výroby a drôty zo železa a ocele)
- nábytkárskeho priemyslu
- obuvníckeho priemyslu (obuv so zvrškom z plastov, usne)
- hračkárskeho priemyslu (trojkolky, kolobežky, bábiky, kočíky)
- drevospracujúceho priemyslu (chemická drevná buničina, rezané drevo, výrobky stavebného stolárstva)
- priemyslu plastov (stavebné výrobky z plastov)
- chemického priemyslu (prípravky na ústnu a zubnú hygienu)
- ťažobného priemyslu (cement).

1.1.3. Sektorové priority ekonomickej diplomacie

Na základe identifikácie exportných komodít perspektívnych pre nové trhy a s využitím aktuálnych informácií zo ZÚ SR ohľadne sektorových priorít ekonomickej diplomacie možno uviesť nasledovné **prioritné sektory ekonomickej diplomacie do roku 2020**:

Automobilový priemysel

Ide o rozhodujúce priemyselné odvetvie slovenského hospodárstva, ktoré tvorí takmer 12 % HDP krajiny, viac ako 40 % exportu a zamestnáva viac ako 125 000 ľudí priamo a takmer 250 000 nepriamo. Tri etablované automobilky patria medzi najvýznamnejších vývozcov v krajine a čoskoro sa k nim pripojí automobilka Jaguar Land Rover (JLR). Slovensko je svetovým lídrom vo výrobe automobilov na obyvateľa. Do procesu výroby komponentov je zapojené množstvo subjektov z krajín Európy, ako napr. Česká republika, Španielsko, Francúzsko, ale aj formou subdodávok pre automobilové spoločnosti, ako napr. Kórejská republika, Kanada, Macedónsko, Bielorusko. Ekonomická diplomacia sa aktívne zapojila do rozšírenia výrobného programu automobilky VW o model UP a aktívne podporuje nové investície v tomto odvetví. Najdôležitejšou úlohou ekonomickej diplomacie bude aj do budúcnosti v úzkej spolupráci so Zväzom automobilového priemyslu, MH SR a SARIO zabezpečovať podmienky pre trvalú konkurencieschopnosť a udržateľnosť automobilového priemyslu na Slovensku. To nie je možné bez rozvoja a podpory najmä domácej dodávateľskej siete a predovšetkým budovania výskumno-vývojovej základne a potenciálu na Slovensku. Vynikajúcim príkladom je CEIT Žilina, ktorého riešenie komplexnej automatizovanej logistiky zavádza postupne celý koncern VW. Investície v oblasti vedy a výskumu realizovali u nás napríklad firmy Johnson Controls, On Semiconductors, Leoni Autokabel, Siemens a Continental Automotive Systems a v tejto oblasti už pracuje viac ako 1400 výskumných pracovníkov. Veľkú príležitosť pre zapojenie našich vedecko-výskumných centier vytvorí aj nová koncepcia elektromobility pripravovaná MH SR. Aj tu budú zahraničné skúsenosti sprostredkované ZÚ SR významným impulzom pre rozvoj tohto odvetvia. Ekonomická diplomacia sa bude musieť intenzívnejšie angažovať v oblasti vyplňania medzier v dodávateľských reťazcoch vyhľadávaním a oslovovaním potenciálnych prípadne rozširovaním aktivít už etablovaných investorov.

Elektrotechnický priemysel a informačné a komunikačné technológie

Elektrotechnický priemysel je najrýchlejšie rastúcim odvetvím v rámci priemyselnej výroby na Slovensku. Odvetvie zamestnáva viac ako 60 000 ľudí a podiel vývozu výrobkov elektrotechnického priemyslu na celkovom vývoze predstavoval v roku 2015 takmer 24 %. Podľa pridanej hodnoty je výroba odvetvia na 3. mieste v spracovateľskom priemysle (11,6 %) za výrobou kovových výrobkov a výrobou dopravných prostriedkov. Viaceré výrobky majú komparatívnu výhodu s potenciálom presadenia sa na nových trhoch, ako sú monitory, elektrické drôty, káble, osvetľovacie elektrické prístroje, transformátory, meniče, pamäťové zariadenia. Úlohou ekonomickej diplomacie v tomto odvetví bude propagovať tradíciu elektrotechnickej výroby na Slovensku spolu so stále flexibilnou a finančne dostupnou pracovnou silou s odborným potenciálom s cieľom pritiahnuť ďalších zahraničných investorov do tohto odvetvia, čo bude významným katalyzátorom štrukturálnych zmien a prínosom v oblasti know-how, transferu nových technológií a zvyšovania produktivity práce. Rozvíjajú sa služby súvisiace s informačnými technológiami. Ide najmä o zákaznícke centrá (Dell, HP, IBM). Podporné strediská vybudovali Accenture a Emerson. I tu vidíme priestor pre angažovanie sa našich ekonomických diplomatov v krajinách sídiel významných firiem elektrotechnického priemyslu. Slovensko je čoraz úspešnejšie aj v oblasti rozvoja softvérových riešení úzko prepojených

s informačnými a komunikačnými technológiami. Ekonomická diplomacia bude naďalej pokračovať v prezentácii našich najúspešnejších firiem v tejto oblasti v zahraničí.

Obranný priemysel

Obranný priemysel je dôležitý pre európske hospodárstvo ako celok a má na Slovensku bohatú tradíciu. Modernizácia výzbroje, techniky a materiálu ozbrojených síl sú výlučnou zodpovednosťou štátu. Posilnenie národnej priemyselnej a technologickej základne môže podporiť lacnejšiu a rýchlejšiu akvizíciu výzbroje, techniky a materiálu pre ozbrojené sily. MZVaEZ SR úzko spolupracuje so Združením bezpečnostného a obranného priemyslu SR (ZBOP), ktoré reprezentuje záujmy bezpečnostného a obranného priemyslu SR. Umiestnenie výrobkov obranného priemyslu je na domácom trhu limitované a preto podpora exportu výrobkov obranného priemyslu má osobitnú prioritu, samozrejme za dodržiavania pravidiel medzinárodného práva. Generuje intenzívnu spoluprácu so ZÚ SR najmä v teritóriách južná a juhovýchodná Ázia, Južná Amerika, Blízky východ, ale aj v krajinách EÚ. Perspektívnym teritóriom sa javí napríklad Poľsko, ktoré chce významne investovať do obranného priemyslu podobne ako Portugalsko. Obzvlášť efektívnym nástrojom podpory exportných aktivít sú štátom podporované účasti na medzinárodných veľtrhoch a účasť na podnikateľských misiách. Do budúca bude nevyhnutné zintenzívniť v rámci ekonomickej diplomacie aj spoluprácu s obstarávateľskou organizáciou NAMSA pri NATO (The NATO Maintenance and Supply Agency).

Energetika

Je významným strategickým odvetvím, ktorého rozvoj stojí na štyroch základných pilieroch – energetická bezpečnosť, efektívnosť, konkurencieschopnosť a udržateľnosť. Ekonomická diplomacia SR s úzkej súčinnosti s MH SR a energetickým priemyslom sa aktívne podieľa a podporuje realizáciu týchto cieľov. Vzhľadom na vysokú závislosť našej krajiny od jedného dodávateľa v oblasti zvyšovania bezpečnosti dodávok energie aktívne podporuje princípy, na ktorých sa buduje Energetická únia EÚ – diverzifikácia trás, dodávok a dodávateľov energie. Konkrétne v oblasti zásobovania SR plynom sa podarilo vďaka našim diplomatickým aktivitám vytvoriť "front" rovnako zmýšľajúcich krajín proti zámeru vybudovania plynovodu Nord Stream 2, čo prispelo k zvýšenému dôrazu na kompatibilitu projektu s východiskami energetickej politiky EÚ a s jej legislatívou a vyvolalo širšiu diskusiu o politických dopadoch projektu, ktorá sa ešte neskončila. Zainteresované ZÚ aktívne podporujú projekt Eustreamu EASTRING, ktorý by mal zabezpečiť prepojenie bonitného nemeckého a tureckého trhu s plynom a vytvoriť predpoklady pre využitie slovenskej prepravnej plynovej sústavy aj v budúcnosti, a tým posilniť potrebné severo - južné prepojenie plynových sústav. Naša diplomacia na pôde EÚ dôrazne zastáva právo členských krajín na optimálny energetický mix, vrátane využívania jadrovej energie ako bezuhlíkového zdroja. Do budúca bude nevyhnutné naďalej sústreďovať aktivity našich ZÚ najmä v technologicky vyspelých krajinách na nové environmentálne udržateľné technológie výroby energie z obnoviteľných zdrojov s cieľom znižovania závislosti na dovoze fosílnych palív a zavádzanie nových technológií ako smart grid, elektromobilita a.i., do praxe. Úlohou ekonomických diplomatov, najmä v susedných krajinách, bude naďalej podporovať budovanie prepojení energetickej infraštruktúry a integráciu energetických trhov krajín nášho regiónu a EÚ ako celku v rámci Energetickej únie. V oblasti budovania energetickej infraštruktúry sa otvárajú príležitosti pre naše firmy napr. v krajinách južnej a východnej Európy. Významným aktívom Slovenska sú aj naše skúsenosti v oblasti

výstavby, prevádzky a vyradovania jadrových reaktorov, ktoré môžeme zdieľať s krajinami, ktoré prevádzkujú jadrové elektrárne.

Oblasť dopravy a infraštruktúrnych projektov

Rieka Dunaj patrí do siete TEN-T vnútrozemskej vodnej infraštruktúry EÚ a môže významným spôsobom pomôcť naplniť víziu konkurencieschopného a udržateľného dopravného systému EÚ. Cieľom je postupne previesť 30 % objemu cestnej nákladnej dopravy nad 300 km do roku 2030 na iné druhy dopravy, ako napr. na železničnú či vodnú dopravu, a do roku 2050 by tento presun mal dosiahnuť viac ako 50 %. V tejto súvislosti poskytuje práve rieka Dunaj významný prínos pre efektívny a ekologický dopravný systém EÚ. Preto ZÚ SR v podunajských krajinách aktívne sledujú plány na podporu realizácie splavnosti rieky Dunaj v celej dĺžke od Severného až po Čierne more a informujú MDVaRR SR. V oblasti cestnej dopravy budú naše ZÚ v susedných krajinách naďalej aktívne podporovať prípravu a výstavbu cestných prepojení, najmä s Poľskom. Plánované dopravné spojenia na úrovni diaľnic a rýchlostných komunikácií s Rakúskom, Českou republikou a Ukrajinou budú realizovať až po roku 2020. V oblasti železničnej dopravy budú príslušné ZÚ podporovať delegáciu SR na rokovaníach medzinárodných konferencií na schválenie textu návrhu „Dohovoru o priamej medzinárodnej železničnej doprave“. V oblasti leteckej dopravy, okrem podpory pri uzatváraní zmlúv so zahraničím, ZÚ SR aj aktívne lobujú za otváranie nových leteckých spojení, ktoré so sebou prinášajú nielen nárast počtu turistov, ale aj obchodu a investícií. ZÚ SR zároveň aktívne podporujú účasť našich firiem na tendroch na výstavbu infraštruktúrnych projektov v zahraničí a v týchto aktivitách budú naďalej pokračovať.

Poľnohospodárstvo

Podiel poľnohospodárstva, lesníctva a rybného hospodárstva na HDP SR predstavuje 3,7 % a zamestnanosť v tomto odvetví dosiahla v roku 2015 2,2 %. Napriek tomuto nízkemu podielu má sektor mimoriadny význam pre Slovensko z hľadiska potravinovej bezpečnosti a aktívnej účasti našej krajiny na Spoločnej poľnohospodárskej politike v rámci EÚ. MPaRV SR, ako aj Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora (SPPK), venujú osobitnú pozornosť rozvíjaniu zahraničných vzťahov, pričom východiskom týchto aktivít je Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 -2020. Z iniciatívy SPPK sa od roku 1998 začali pravidelne stretávať vrcholní predstavitelia agrárnych komôr krajín Vyšehradskej štvorky. Na úseku poľnohospodárstva a služieb sa SPPK prednostne sústreďuje na spoluprácu s domácimi i zahraničnými partnermi, na presadzovanie záujmov našich výrobcov na medzinárodnom fóre a priebežne monitoruje situáciu na trhu s ťažiskovými poľnohospodárskymi komoditami. Ekonomická diplomacia aktívne napomáha našim firmám pri odbyte komodít a poľnohospodárskych výrobkov vyhľadávaním partnerov a prezentačných príležitostí. V rámci proexportnej politiky má Slovensko možnosti vyvážať živé zvieratá, inseminačné dávky, či mäso (najmä hovädzie, bravčové, hydinové, ovčie a ryby), ale aj mlieko, resp. mliečne výrobky a ovocie. V sektore rastlinných komodít je Slovensko sebestačné v jednotlivých druhoch obilnín a olejnin. Úlohou ekonomických diplomatov do budúcnosti bude sledovať taktiež ekologické a trvalo-udržateľné riešenia v oblasti živočíšnej a rastlinnej výroby i lesníctva a naďalej propagovať výnimočné slovenské výrobky v zahraničí – víno, pivo, syry, nealko nápoje, minerálne vody a.i. Pri ponuke na nové odbytové trhy tretích krajín možno využiť aj na mieru šité riešenia (napr. projekt "modelová farma"). Úlohou ekonomickej diplomacie v tejto oblasti bude intenzívnejšie hľadať odbytový potenciál a kooperačné možnosti najmä v krajinách mimo EÚ.

Cestovný ruch

Cestovný ruch je špecifické, ale dôležité priemyselné odvetvie, ktoré prináša nemalé finančné zdroje pre štát a súčasne sa podieľa aj na exporte. Tvorí 30 % z celkového exportu služieb Slovenska, čo predstavuje obrat vo výške 2,1 mld. EUR (2015). Cestovný ruch je zároveň významným nástrojom **brandingu** krajiny. Hlavným cieľom spolupráce v cestovnom ruchu v rámci ekonomickej diplomacie je spoločným úsilím so SACR a prostredníctvom prezentácie krajiny zvyšovať povedomie o značke Slovensko "**Good Idea Slovakia – Dobrý nápad Slovensko**", jej reputácii a pritiahnuť na Slovensko čo najviac bonitných klientov zo zdrojových trhov, čo znamená zvyšovanie príjmov z aktívneho zahraničného cestovného ruchu SR a zvyšovanie exportu služieb. Sekundárnym cieľom je prilákanie zahraničných investorov na Slovensko do odvetvia cestovného ruchu, pričom sa naďalej budeme zameriavať najmä na oblasti ako sú kúpele, kongresové zariadenia, kultúrne objekty, tematické parky, športové centrá a pod. ZÚ SR budú naďalej aktívne prezentovať a poskytovať informácie o Slovensku ako turistickej destinácii pre širokú a odbornú verejnosť, podieľať sa na príprave a organizovaní marketingových aktivít na podporu aktívneho zahraničného cestovného ruchu a poskytovať informácie o SR v odbornej tlači. Veľký potenciál má príliv turistov z Ázie, k čomu by mala prispieť nedávna návšteva cestovných kancelárií Taiwanu v SR, či otváranie nových leteckých liniek na Slovensko, čo má vplyv na rast počtu turistov (napr. linka do Barcelony zvýšila počet španielskych turistov o 70%). ZÚ SR budú naďalej podporovať spoluprácu krajín V4 v oblasti presadzovania spoločných záujmov cestovného ruchu, ako aj aktívne marketingové a propagačné pôsobenie krajín stredoeurópskeho regiónu na zámorských trhoch v záujme zvýšenia

návštevnosti krajín strednej Európy návštevníkmi z USA, Japonska, Čínskej ľudovej republiky, Indickej republiky, krajín Latinskej Ameriky, RF a krajín SNŠ a ďalších potenciálnych trhov. Ekonomická diplomacia sa bude v nasledujúcom období zameriavať na podujatia s potenciálom spoločnej prezentácie, ako sú predsedníctvo SR v Rade EÚ v 2. polroku 2016, svetová výstava EXPO Astana (po rozhodnutí účasti SR), Zimné olympijské hry v roku 2018 v Kórejskej republike, Letné olympijské hry v roku 2020 v Tokiu.

1.2. Jednotná prezentácia Slovenska v zahraničí

Významným nástrojom pre prezentáciu Slovenska je **pracovná skupina pre koordinovanú prezentáciu Slovenska v zahraničí**, zriadená na pôde MZVaEZ SR, ktorá rieši v oblasti prezentácie Slovenska dva hlavné ciele (vytyčené v rámci Stratégie vonkajších ekonomických cieľov do roku 2020):

- **Vytvoriť funkčný model koordinácie aktérov zainteresovaných na prezentácii Slovenska v zahraničí** - slabou stránkou procesu koordinácie je absencia zastrešujúceho subjektu, ktorý by profesionálne a systémovo zastrešoval kľúčové prezentačné podujatia v zahraničí, disponoval dostatočnými riadiacimi a výkonnými právomocami a zodpovedajúcimi zdrojmi. Táto problematika bola riešená v komplexnom materiáli *„Značka Slovensko: jednotná vizuálna identita štátnej správy, koherencia vládnych politík a potreba systémového riešenia jednotnej prezentácie SR v budúcnosti“*, ktorý schválila vláda SR 17. februára 2016. Materiál obsahuje o.i. výhľadovo úlohy do roku 2020.
- **Vytvoriť dôveryhodnú, špecifickú a atraktívnu prezentačnú identitu Slovenska** – značka „Good Idea Slovakia – Dobrý nápad Slovensko“ bola vybraná odbornou porotou 11. januára 2016. Značka vytvára moderný nadčasový branding, značka svojou formou aj obsahom vyjadruje komplexnosť a rôznorodosť Slovenska ako autentickej krajiny.

Úlohy implementačnej fázy značky Slovensko sú pre ústredné orgány štátnej správy zadefinované v uznesení vlády SR č. 52/2016 SR k materiálu *„Značka Slovensko: jednotná vizuálna identita štátnej správy, koherencia vládnych politík a potreba systémového riešenia jednotnej prezentácie SR v budúcnosti“*: do 1. októbra 2016 pripraviť návrh opatrení zabezpečujúcich koherenciu politík s posolstvami „značky Slovensko“, a do 1. januára 2017 implementovať do prezentačných aktivít „značku Slovensko“.

Zlepšenie systému jednotnej prezentácie predpokladá prepojiť dve neoddeliteľné súčasti prezentácie: systémovosť a financovanie. V najbližšom časovom horizonte je potrebné identifikovať na úrovni pracovnej skupiny pre koordinovanú prezentáciu SR v zahraničí vhodný model prezentovania SR v zahraničí.

1.3. Medzinárodná zmluvná základňa v bilaterálnych vzťahoch

Z pohľadu zmluvných vzťahov, ktoré upravujú medzinárodné hospodárske aktivity, sa ekonomická diplomacia opiera o **globálne dohody** (Svetová obchodná organizácia), **dohody Európskej únie** (Európska komisia) a medzivládne a medzirezortné **bilaterálne dohody** o hospodárskej spolupráci s jednotlivými krajinami a teritóriami.

V prípade EÚ ide najmä o dohody o voľnom obchode a investičné dohody, ktoré má v kompetencii Európska komisia. V prípade absencie dohôd na úrovni EÚ si SR uzatvára dohody o podpore a ochrane investícií na bilaterálnej úrovni. Tieto sú v kompetencii MF SR v rozsahu,

v akom to umožňujú pravidlá podľa nariadenia Európskeho parlamentu (EP) a Rady EÚ, ktorým sa ustanovujú prechodné opatrenia pre bilaterálne investičné dohody medzi členskými krajinami EÚ a tretími krajinami. Medzi významné časti hospodárskej zmluvnej základne patria dohody o zabránení dvojitého zdanenia uzatvárané na bilaterálnej úrovni. V SR sú v kompetencii MF SR.

Rokovania o všetkých hore uvedených dohodách je potrebné v širšom kontexte vnímať ako výkon ekonomickej diplomacie, pri ktorom úzko spolupracuje MF SR s MZVaEZ SR. Teritoriálne zameranie pri prerokúvaní úplne nových alebo opätovnom otváraní už uzatvorených dohôd prirodzene vychádza zo slovenských hospodárskych záujmov určených najmä potenciálom vývozných príležitostí a prílevu priamych zahraničných investícií.

Dohody o podpore a ochrane investícií

V roku 2016 bola podpísaná dohoda s Iránom a Spojenými arabskými emirátmi, ku ktorým v súčasnosti prebieha ratifikačný proces. Medzi **prioritné krajiny** budú v období do roku 2020 patriť Etiópia, ďalej Kuba, Angola, Albánsko, Izrael, Hongkong, Saudská Arábia, Egypt, neskôr Azerbajdžan, Kirgizsko a Uzbekistan, Omán, Keňa, Nigéria a Juhoafrická republika.

Dohody o zamedzení dvojitého zdanenia

Z hľadiska vízie a zamerania ekonomickej diplomacie do roku 2020 bude prioritným záujmom SR uzatvorenie zmlúv o zamedzení dvojitého zdanenia v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru s Cyprom, Lichtenštajnskom, Luxemburskom a Nórskom. Mimo neho bude v najbližšom období z pohľadu potreby dokončenia legislatívnych procesov nevyhnutných na nadobudnutie účinnosti podpísaných zmlúv patriť Arménsko, Barbados, Etiópia, Spojené arabské emiráty, Irán. V ďalšom období do r. 2020 po ukončení prebiehajúcich expertných rokovaní budú podpísané dohody s Ománom a Azerbajdžanom, pokračovať budú rokovania s Novým Zélandom, Saudskou Arábiou, Indiou, Luxemburskom, Singapurom, Albánskom a Hongkongom, výhľadovo budú otvorené rokovania s Brazíliou, Pakistanom, Peru, Uruguajom, Argentínou, Čile, Filipínami a Angolou.

II. Multilaterálne vzťahy

2.1. Spoločná obchodná politika EÚ

Slovenská republika je malá, otvorená a exportne zameraná ekonomika. Takmer 91 % exportu SR smeruje do Európy, pričom viac ak 85 % do krajín EÚ28, čím sa **Slovensko** stalo **krajinou s najväčšou orientáciou na spoločný vnútorný trh EÚ**. Preto v snahe vytvoriť priestor pre teritoriálnu diverzifikáciu exportu kľúčových sektorov národného hospodárstva, SR podporuje vzájomne výhodnú liberalizáciu obchodu s tretími krajinami, a to tak na multilaterálnej úrovni, ako aj na komplementárnej bilaterálnej a regionálnej úrovni.

Po vstupe do EÚ Slovensko prijatím pravidiel spoločnej obchodnej politiky EÚ stratilo svoju autonómiu v oblasti obchodnej politiky a prevzalo všetky medzinárodné obchodné zmluvy, opatrenia, colné sadzby a iné predpisy platné v EÚ. V rámci spoločnej obchodnej politiky EÚ však MH SR, ako gestor zahranično-obchodnej politiky SR, môže a bude aktívne využívať právo

spolupodieľať sa a ovplyvňovať tvorbu spoločných pozícií EÚ, reprezentovaných Európskou komisiou vo vzťahu k Svetovej obchodnej organizácii (WTO) a tretím krajinám v záujme podpory slovenských producentov v exportných odvetviach a pri ochrane domáceho trhu. V kontexte rozvoja regionálnej a bilaterálnej spolupráce EÚ s tretími krajinami sa SR bude usilovať o **vytváranie nového prístupu pre slovenských vývozcov tovarov a služieb a umiestňovanie investícií na týchto trhoch.**

Slovenská republika na rokovaníach príslušných orgánov Rady EÚ a Európskej komisie bude **presadzovať**, aby výsledok súčasných rokovaní o dohodách o voľnom obchode medzi EÚ a tretími krajinami (najmä s USA - Transatlantické obchodné a investičné partnerstvo TTIP, CETA, s krajinami Mercosur, s Japonskom), ako aj pripravovaných rokovaní o dohodách o voľnom obchode s Austráliou, Novým Zélandom, Filipínami a ďalšími krajinami, bol v súlade s Programovým vyhlásením vlády SR akceptovateľný z pohľadu tak **ofenzívnych ako aj defenzívnych záujmov SR**, okrem iného aj z pohľadu bezpečnosti a vysokej kvality potravín najmä vo vzťahu ku geneticky modifikovaným organizmom, z pohľadu ochrany domácich spotrebiteľov, poľnohospodárskych subjektov, malých a stredných podnikateľov a energeticky náročného priemyslu. Zároveň v rámci možností bude snahou SR dosiahnuť, **aby otvorenie trhu EÚ výraznejšie neovplyvnilo záujmy a postavenie slovenských výrobcov v rámci EÚ.** Ofenzívne aj defenzívne záujmy SR sú formulované na základe konzultácií s ústrednými orgánmi štátnej správy ako aj s domácimi odvetvovými a profesijnými zväzmi, komorami a asociáciami.

Slovenská republika preto konzistentne **podporuje otvorený, transparentný a predvídateľný multilaterálny obchodný systém** (MTS), založený na pravidlách WTO. SR je zakladajúcou členskou krajinou GATT/WTO a má záujem na zachovaní, resp. posilnení postavenia WTO na medzinárodnej geopolitickej scéne.

Slovenská republika prioritne podporovala a podporuje rokovania o **liberalizácii svetového obchodu na multilaterálnej úrovni**, najmä úspešné ukončenie negociácií **v rámci Rozvojovej agendy z Dohy** (DDA). Úspešné ukončenie rokovaní DDA by prinieslo posilnenie postavenia WTO ako medzinárodnej organizácie a malo by potenciál priniesť ďalšiu liberalizáciu obchodu a odstraňovanie netarifných prekážok, ako aj úpravu existujúcich a prijatie nových pravidiel pre svetový obchod.

Globálna hospodárska a finančná kríza v posledných rokoch však spôsobila, že krajiny sa zameriavajú viac na svoje defenzívne než na ofenzívne záujmy. Z celého balíka DDA sa preto doposiaľ podarilo dosiahnuť len čiastkové dohody - **dohodu o uľahčovaní obchodu, resp. dohodu o exportnej súťaži**. Dôležitým indikátorom ďalšieho vývoja bude aj vývoj, resp. prípadné ukončenie rokovaní o **plurilaterálnych dohodách o obchode so službami** (TiSA) **a o obchode s environmentálnymi tovarmi** (EGA).

Pokiaľ sa neúspešný trend multilaterálnych negociácií nepodarí zvrátiť, môže byť postavenie WTO pri dojednávaní nových multilaterálnych dohôd oslabené. SR preto bude **podporovať pokračovanie procesu reflexie a zvažovania ďalšieho smerovania WTO**, ktorý sa začal po ministerskej konferencii v Nairobi v decembri 2015.

Nepresvedčivé výsledky multilaterálnych rokovaní viedli členské štáty k hľadaniu iných, alternatívnych možností – bilaterálnych, plurilaterálnych alebo regionálnych rokovaní o dohodách o voľnom obchode. V kontexte týchto zmien v geopolitickom svetovom systéme Európska komisia pripravila v októbri 2015 **novú obchodnú a investičnú politiku EÚ „Trade for All“**, ktorá by mala umožniť pružnejšie a rýchlejšie reagovať na ekonomické potreby EÚ. Prioritou naďalej ostáva **podpora multilaterálneho obchodného systému založeného na pravidlách Svetovej obchodnej organizácie (WTO)**.

V krátkodobom horizonte sa najväčšia pozornosť sústreďí na rokovania o bilaterálnych dohodách s USA a Japonskom a implementáciu uzatvorených dohôd o voľnom obchode so **Singapurou, Vietnamom a Kanadou**. Budú pokračovať **rokovania s krajinami MERCOSUR, Indiou, rokovanie o bilaterálnej investičnej dohode s Čínou, ako aj práce na modernizácii existujúcich dohôd s Mexikom a Čile**. Z pohľadu SR bude osobitnú pozornosť venovať rozvíjaniu vzťahov **s krajinami východného partnerstva** a usilovať sa o postupné obnovenie, resp. **normalizáciu vzťahov s Ruskou federáciou**. **V strednodobom horizonte** je predpoklad začatia rokovaní o dohodách o voľnom obchode s **Austráliou a Novým Zélandom**.

Značný potenciál pre rozvoj multilaterálnych vzťahov poskytujú aj **regionálne zoskupenia** ako napr. Stredoeurópska iniciatíva (SEI), Čiernomorská ekonomická spolupráca (BSEC), ale aj spolupráca vo formáte 16 krajín strednej a východnej Európy s Čínou prípadne s Euroázijskou hospodárskou úniou.

2.2. Medzinárodné organizácie

Slovenská republika pri presadzovaní zahranično-politických a ekonomických záujmov SR sa na pôde medzinárodných ekonomických organizácií opiera o príslušné ustanovenia kompetenčného zákona, pričom tieto aplikuje tak, **aby boli záujmy SR presadzované jednotne, komplexne a efektívne**.

V rámci pôsobenia v medzinárodných finančných inštitúciách prostredníctvom zastúpenia SR v **Európskej banke pre obnovu a rozvoj (EBOR), Rozvojovej banke Rady Európy (RB RE), Svetovej banke (WB), Medzinárodnom menovom fonde (MMF), Medzinárodnej investičnej banke (MIB)** bude SR do roku 2020 podporovať stabilný globálny hospodársky vývoj, programy podpory ekonomiky SR, financovania malých a stredných podnikov a pod. Na pôde EBOR sa SR bude usilovať o efektívne nastavenie a implementáciu novej stratégie EBOR a Strategického implementačného plánu EBOR na roky 2017– 2019. V rámci pôsobenia v RB RE sa SR bude aktívne podieľať na príprave Rozvojového plánu RB RE na roky 2017 – 2019. V rámci skupiny Svetovej banky bude SR presadzovať priority rozvojovej spolupráce v oblasti riadenia verejných financií a podpory privátneho sektora. V rámci MIB sa SR bude usilovať o efektívne nastavenie novej stratégie rozvoja MIB na roky 2018 – 2022.

Veľkou výzvou pre SR, ako aj celú EÚ vrátane Európskej investičnej banky (EIB) budú rokovania o **usporiadaní vzťahov s Veľkou Britániou po jej vystúpení z EÚ**. Cieľom týchto rokovaní by mali byť vzťahy s Veľkou Britániou, ktoré budú eliminovať negatívne vplyvy odchodu Veľkej Británie z EÚ. Nová dohoda nemôže byť diskriminačná pre občanov EÚ a akýkoľvek prístup Veľkej Británie na jednotný trh by mal byť podmienený výraznými ústupkami v oblasti voľného pohybu osôb.

Členstvo SR v OECD, ktoré zastrešuje MZVaEZ SR, vytvára priestor pre **odbornú diskusiu v rôznych sektorových politikách**, ako napr. zvyšovanie životnej úrovne, hospodársky rast, zamestnanosť, migrácia, rozvojová agenda, životné prostredie, energetika, zdravotníctvo a pod. Medzi kľúčové spoločné aktivity SR s OECD v nasledovnom období bude patriť príprava „**Ekonomického prehľadu SR 2017**“ (prerokovanie prehľadu vo Výbore pre ekonomické prehľady OECD sa uskutoční v prvom polroku 2017). Ekonomický prehľad, okrem **makro-ekonomického hodnotenia slovenskej ekonomiky**, bude obsahovať aj odporúčania OECD na **zlepšenie politiky zdravotníctva a vysokého školstva z pohľadu potrieb trhu práce a rastu produktivity**.

V rámci realizácie **Globálnej stratégie OECD** existuje úzka spolupráca SR s OECD zameraná na Regionálny program OECD **pre Euráziu a spoluprácu s Ukrajinou**. Program OECD - Ukrajina disponuje viacerými nástrojmi, ktoré umožňujú hodnotiť pokrok Ukrajiny, pričom SR podporuje najmä oblasť boja proti korupcii na Ukrajine, posilnenie konkurencieschopnosti ukrajinského hospodárstva a upozorňuje na potrebu posilnenia synergie medzi prioritami EÚ a OECD.

Boj proti korupcii a úplatkárstvu predstavuje jednu z kľúčových priorít OECD. Ide o kľúčovú tému aj pre SR, ktorá bola v júni 2016 pozitívne hodnotená v nadväznosti na prijatie legislatívy regulujúcej zodpovednosť právnických osôb, konkrétne prijatie zákona SR č. 91/2016 Z.z. o trestno-právnej zodpovednosti právnických osôb. Keďže implementácia novej legislatívy si vyžaduje hlbkové posúdenie, pokračovanie hodnotenia sa uskutoční v prvej polovici roku 2017.

OECD aktívne spolupracuje s krajinami **G20** a s ostatnými krajinami na zmene **medzinárodného daňového systému prostredníctvom projektu BEPS** (Base Erosion and Profit Shifting - narušanie základu dane a presuny ziskov). Projekt je zameraný na automatickú výmenu daňových informácií. Jeho cieľom je vytvorenie pevného rámca umožňujúceho krajinám, aby účinne riešili vyhýbanie sa daňovým povinnostiam a daňové úniky. Príprava multilaterálneho nástroja má byť ukončená do konca roka 2016, pričom SR je aktívnym účastníkom tohto projektu.

V otázkach **migrácie** sa využiteľná expertíza OECD sústredí najmä na spôsoby **ekonomickej integrácie migrantov** za účelom využiteľnosti ich zručností v ekonomike. V rámci ďalších multilaterálnych aktivít v oblasti migrácie je dôležité spomenúť, že **Európska komisia** v septembri 2016 počas slovenského predsedníctva predložila návrh na vytvorenie **Externého investičného plánu**, ktorého cieľom je **podpora investícií v krajinách pôvodu migrácie**. Okrem toho, v súvislosti s riešením migračnej krízy, sa uskutoční EIB „Resilience“ iniciatíva založená aj na revízii a **rozšírení Externého úverového mandátu EIB** pre tretie krajiny a posilnenie podpory krajín južného susedstva a západného Balkánu. Po vytvorení týchto iniciatív v oblasti migrácie **by ich mali slovenskí investori využiť a pokúsiť sa o prienik na trhy v daných krajinách**.

Význam inovácií pre výkonnosť ekonomiky a celkový ekonomický rast je nesporný. Medzi hlavné strategické ciele členov OECD, vrátane SR, je dosiahnuť, aby **sa inovácie** stali jedným z hlavných nástrojov rozvoja ekonomiky. Slovensko sleduje aktuálne trendy v oblasti

digitalizácie a automatizácie. Aktuálny koncept „**Smart Industry v SR**“ (pripravený v spolupráci s OECD) zlepšuje prístup k technológiám, vede a výskumu prostredníctvom zmeny legislatívneho rámca a prístupu k financovaniu inovačných riešení.

III. Inovačná diplomacia

Veda, výskum a inovácie sú hlavným hnacím motorom rozvoja spoločnosti. Ciele a prostriedky realizácie ekonomickej diplomacie vychádzajú z nasledovných základných stratégií, koncepcií a dokumentov schválených vládou SR a ďalšími hlavnými aktérmi v oblasti rozvoja vedy, výskumu a inovácií:

- Programové vyhlásenie vlády SR
- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR – RIS3
- Stratégia vonkajších ekonomických vzťahov na obdobie 2014-2020
- Stratégia rozvoja kreatívneho priemyslu v SR a Akčný plán realizácie Stratégie rozvoja kreatívneho priemyslu v SR
- Koncepcia inteligentného priemyslu pre Slovensko
- Koncepcia pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému v SR.

MZVaEZ SR so sieťou zastupiteľských úradov sa zameriava na realizovanie cieľov v oblasti inováčnej spolupráce so zahraničím, iniciovanie štrukturálnych zmien slovenskej ekonomiky k zabezpečeniu hospodárskeho rastu založeného na zvyšovaní inováčnej schopnosti a excelentnosti vo výskume a inováciách s cieľom podporovať udržateľný rast príjmov, zamestnanosti a kvality života.

Ekonomická diplomacia SR v oblasti rozvoja inováčnej spolupráce podporuje a prepája slovenské podnikateľské a výskumné subjekty v rámci aktivít pre podporu inovácií a rozvoja technológií so subjektmi v zahraničí. Je nevyhnutné pokračovať v spolupráci s ústrednými orgánmi štátnej správy, inštitúciami, agentúrami a podnikateľskou sférou pri efektívnom budovaní vedomostnej ekonomiky, koordinácii prípravy a implementácie strategických materiálov, zásadných opatrení a politík s nadrežortným rozmerom.

Jednou z priorít SR v oblasti vedy, výskumu a inovácií je budovanie **jednotného digitálneho trhu**. MZVaEZ SR a Stále zastúpenie SR pri EÚ v Bruseli sa na základe požiadaviek vecne riadiacich orgánov štátnej správy SR zameriava na prioritné témy: budovanie dátového hospodárstva pre lepšie využívanie dát, digitalizáciu verejných služieb a cloud computing pre inkluzívnu informačnú spoločnosť (e-society), online platformy pre podporu kolaboratívnej ekonomiky a inteligentného priemyslu, odstraňovanie bariér v elektronickom obchode pre efektívne fungovanie e-Commerce a na digitálne zručnosti pre modernú dobu.

V rámci konceptu **priemysel 4.0** rezort diplomacie cielene podporuje zámery vlády SR pre vytváranie Platformy inteligentného priemyslu a spracovanie akčných plánov pre konkrétne odvetvia s využitím najlepších skúseností zahraničia a prepojení so zahraničím. Podporuje aktivity v oblasti budovania priemyslu 4.0 a realizovanie Koncepcie inteligentného priemyslu pre Slovensko pri spracúvaní akčných plánov pre inteligentnú energiu, automobilový priemysel, elektromobilitu, robotiku a digitalizáciu, budovaní Innovation Hubs, spracúvaní

podporných schém na zlepšovanie podnikateľského prostredia, vrátane zlepšenia prístupu k financovaniu výskumu, vývoja a inovácií. MZVaEZ SR bude i naďalej v úzkej spolupráci s MH SR podporovať oblasť vzdelávania, výcviku a inovácií na stredných a vysokých školách a v sektore vzdelávania aj z aspektu Priemyslu 4.0, informatiku, kódovanie, digitálne zručnosti, predmety súvisiace s vedou, technológiou, technikou a matematikou využívajúc najlepšie skúsenosti krajín v popredí vedy, výskumu a inovácií.

V oblasti **robotizácie a automatizácie** má MZVaEZ SR ambíciu pripraviť v spolupráci s MH SR/SEIA pilotný projekt pre prepojenie sektora automatizácie a robotizácie s poprednými inovatívnymi štátmi.

V oblasti **kreatívneho priemyslu** MZVaEZ SR v úzkej spolupráci s MH SR realizuje opatrenia vyplývajúce z Akčného plánu realizácie Stratégie rozvoja kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike. Rezort diplomacie sa zameriava predovšetkým na inteligentný (eko) dizajn produktov a automobilový priemysel, zároveň podporuje budovanie inteligentných miest v SR.

Perspektívnou oblasťou pre výskum a komercializáciu výsledkov vedy, výskumu a inovácií je **vesmírny výskum**, prepojenie výskumu s priemyslom a zahraničnými partnermi a zapojenie sa do programov a projektov Európskej vesmírnej agentúry (ESA). Cieľom spolupráce MZVaEZ SR s ústrednými orgánmi štátnej správy, vedeckou a podnikateľskou sférou i mimovládnyimi organizáciami je vstup SR do Európskej vesmírnej agentúry ako plnoprávneho člena v roku 2020 a realizovanie programov v spolupráci s vedeckou a podnikateľskou sférou. V roku 2015 bola vytvorená Komisia pre kozmické aktivity v SR ako poradný orgán MŠVVŠ SR.

MZVaEZ SR bude i naďalej so svojou sieťou zastupiteľských úradov v spolupráci s MH SR podporovať realizovanie strategických cieľov **Koncepcie pre podporu startupov a rozvoj startupového ekosystému v SR** podieľaním sa na vytváraní vhodných podmienok pre podnikanie inovatívnych firiem a startupov, na vytváraní infraštruktúry a služieb pre podporu záujemcov o podnikanie, startup tímov, etablovaných startupov, podporí zavedenie tzv. „startupových víz“. MZVaEZ SR so ZÚ SR sú zapojené do posilňovania startupového ekosystému. Úlohy ekonomickej diplomacie do r. 2020 reflektujú stanovené úlohy - vyhľadávanie partnerov, podpora uzatvárania memoránd o porozumení, konferencie, workshopy, semináre, B2B rokovania, program Hangout Innovators Connect, We4Startups, prepájanie slovenského a zahraničného startupového ekosystému.

MZVaEZ SR bude i naďalej podporovať aktivity **Slovenskej akadémie vied (SAV)** pri plnení strategických cieľov vedy a výskumu a prepájanie so zahraničím. Do r. 2020 sa SAV chce zamerať na nasledovné priority: materiálový výskum a nanotechnológie, informačné a komunikačné technológie, biomedicínu a biotechnológie, priemyselné technológie (doprava, strojárstvo, elektrotechnika), ochranu životného prostredia, pôdohospodárstvo, kvalitu potravín, udržateľnú energetiku a energie a na výzvy v oblasti spoločenských a humanitných vied. Podporu ekonomickej diplomacie chce zamerať prioritne na – Izrael, Fínsko, Japonsko, Kórejskú republiku, Čínu, Turecko, Taiwan a ďalšie krajiny.

MZVaEZ SR spolupracovalo v priebehu roku 2015 s kanceláriou prezidenta SR, MH SR, MŠVVŠ SR, akademickou obcou a SAV pri zabezpečovaní oficiálnych ciest prezidenta SR do krajín ako Nemecko, Fínsko, Estónsko, Spojené kráľovstvo a Bulharsko. Mladé inovatívne firmy, zástupcovia univerzít a podnikateľských asociácií ako účastníci týchto ciest mohli získať cenné kontakty s odborníkmi v zahraničí a tým aj profilovať Slovensko ako krajinu s vysokým inovačným potenciálom.

IV. Kapacita ekonomickej diplomacie a priority do roku 2020

V „Programovom vyhlásení na roky 2016-2020“ sa uvádza, že vláda SR bude naďalej presadzovať uľahčovanie prístupu slovenských tovarov a služieb na medzinárodné trhy a podporovať diverzifikáciu orientácie proexportnej politiky... Zároveň sa sústreďí na vytváranie podpory podnikateľského a exportného prostredia aj s vytváraním inovačných centier na slovenských veľvyslanectvách. Vláda bude dbať o synergiu a koordináciu aktérov presadzujúcich ekonomické záujmy Slovenskej republiky v zahraničí, vrátane mnohostrannej obchodnej diplomacie, využívaním dialógu s podnikateľským a akademickým prostredím.

Na oblasť výkonu ekonomickej diplomacie sa v súčasnosti negatívne odráža nízky počet zastupiteľských úradov (ZÚ) SR v zahraničí v porovnaní s inými partnerskými krajinami EÚ či V4, ako aj ich poddimenzovaný stav. Vzhľadom k tomu, že do svetovej ekonomiky a na medzinárodnú scénu vstupujú noví silní aktéri, k zvýšeniu jej výkonu by mohlo prispieť otvorenie nových a posilnenie existujúcich zastúpení, vrátane vzdialenejších teritórií v krajinách Ázie, Latinskej Ameriky či Afriky s cieľom diverzifikácie obchodno-ekonomických vzťahov. Uvedená potreba vyplýva i zo skutočnosti, že žiadna iná z 28 krajín EÚ nemá svoj export tovarov tak vysoko koncentrovaný na krajiny Únie ako Slovensko (85,2% v roku 2015, Zdroj: Štatistický úrad SR).

Ambíciou MZVaEZ SR, ako koordinátora agendy ekonomickej diplomacie, je realizovať **integrovateľný systémový prístup k budovaniu kapacít SR v oblasti ekonomickej diplomacie**, čo vyžaduje budovanie **synergie** medzi relevantnými inštitúciami a združeniami, **s cieľom čo najefektívnejšie využiť limitované finančné a ľudské zdroje SR** v zahraničí.

Ekonomická diplomacia, ak má byť efektívna, musí fungovať na **štyroch zásadných princípoch**, ktorými je **otvorenosť, komplementarita, synergia a jednotné riadenie zahraničnej služby rezortom diplomacie**, tzn. rešpektovanie postavenia veľvyslanca v danej krajine a pri medzinárodných inštitúciách. **Veľvyslanci, resp. vedúci zastupiteľských úradov SR**, t. č. v počte 81 (zastupiteľské úrady, generálne konzuláty a stále misie spolu s PZÚ Priština a SEKÚ Taipei), **sú hlavnými nositeľmi zadaní v agende ekonomickej diplomacie**. MZVaEZ SR ako koordinátor politiky zahraničných vzťahov je otvorené zastúpeniam iných rezortov/inštitúcií v systéme vytvorenej zahraničnej siete SR. Konkrétnym príkladom sú úrady ako je Stále zastúpenie SR pri EÚ (Brusel), zastúpenia pri medzinárodných organizáciách (OSN, OECD, ai). Takisto je relevantný rozvoj komerčne orientovanej podpory slovenských podnikateľov a slovenskej ekonomiky na mikroúrovni v podobe podpory individuálnych firiem, resp. jednotlivých obchodných prípadov.

4.1. Inštitucionálna platforma ekonomickej diplomacie

Pre ďalšie skvalitnenie činnosti ekonomickej diplomacie, ktorá presadzuje obchodno-ekonomické záujmy SR v zahraničí, **je potrebné ešte detailnejšie poznať ponuku vo forme konkurencieschopných výrobkov a služieb, ako aj požiadavky nášho podnikateľského prostredia.** Okrem štandardných služieb ekonomickej diplomacie, akými sú spracovávanie dopytov a ponúk pre podnikateľský sektor, organizovanie podnikateľských misií, prezentačných podujatí, akvizícií investorov a pod. bude potrebné v ekonomickej diplomacii v budúcom období využívať **inovatívne nástroje interakcie s podnikateľským prostredím.** Z toho dôvodu MZVaEZ SR, v spolupráci s MH SR, považuje za potrebnú reflexiu nastavenia pravidelného dialógu s kľúčovými aktérmi hospodárskeho života SR, ktorými sú:

Rada vlády pre podporu investícií a exportu

Rada vlády SR na podporu exportu a investícií (zriadená v decembri 2012) je poradným a koordinačným orgánom vlády SR pre oblasť štátnej podpory medzinárodnej ekonomickej spolupráce a prezentácie SR v zahraničí, ktorej cieľom je **zlepšenie koordinácie aktivít všetkých rezortov vlády SR a podnikateľského sektora.** Na poslednom zasadnutí Rady vlády SR na podporu exportu a investícií (ďalej RVPEI) dňa 17.2.2016 sa z podnetu MiZVaEZ SR uskutočnila diskusia k ďalšiemu fungovaniu RVPEI. Hlavné závery diskusie boli nasledovné:

- všetci členovia RVPEI potvrdili záujem o **pokračovanie v činnosti RVPEI;**
- činnosť RVPEI by mala mať **strategický charakter**, t.j. riešiť kľúčové otázky podpory exportu a investícií, pričom počet zasadnutí by sa mal zredukovať na dve ročne;
- je potrebné prehodnotiť **zloženie členstva v RVPEI.** Z celkového aktuálneho počtu 18 členov MZVaEZ SR a MH SR navrhujú ich **redukciu na 11 členov**, konkrétne MZVaEZ SR, MH SR, SOPK, RÚZ, Klub 500, AZZZ, SARIO, Eximbanku, SACR, Slovenskú asociáciu malých a stredných podnikov a živnostníkov a Slovak Business Agency (SBA). Zástupcov iných inštitúcií navrhujeme na zasadnutia RVPEI prizývať na *ad hoc* báze podľa potreby prerokovávaných materiálov.

Jedným z konkrétnych systémových výstupov Rady, a príspevku podnikateľskej sféry, by mohlo byť **vytvorenie jednotnej celoštátnej databázy exportérov v SR, s identifikáciou ich profilu**, ktorá by bola informačným zdrojom pre tvorbu opatrení proexportnej politiky, resp. informačným zdrojom jednotného marketingového materiálu s cieľom propagácie krajiny a jej hospodárstva s dôrazom na vývozný potenciál SR.

Rada pre strategické riadenie, koordináciu a kontrolu činnosti SARIO (Rada SARIO)

Vznik Rady pre strategické riadenie, koordináciu a kontrolu činnosti SARIO (zriadená v júli 2013) bol iniciovaný Radou vlády SR na podporu exportu a investícií s cieľom koordinovania zámerov štátu a podnikateľskej sféry v investičnej politike. Formát Rady pre strategické riadenie, koordináciu a kontrolu činnosti SARIO sa ukázal ako vyhovujúci. V ďalšom období je žiaducim **potvrdenie strategického zamerania** činnosti Rady.

Rada ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja pre koordináciu činnosti Slovenskej agentúry pre cestovný ruch (Rada SACR)

Zriadenie Rady ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja pre koordináciu činnosti SACR v novembri 2013 rovnako iniciovala Rada vlády SR na podporu exportu a

investícií s ambíciou koordinovania zámerov štátu a podnikateľskej sféry v oblasti cestovného ruchu a propagácie SR.

Zmiešané, medzivládne a medzirezortné komisie pre hospodársku spoluprácu

Ide o využívanie mechanizmu zmiešaných, medzivládnych a medzirezortných komisií pre hospodársku spoluprácu, prevažne v kompetencii MH SR, ktoré sú jedným z nástrojov na podporu obchodnej spolupráce a investícií na medzištátnej úrovni. (Pozn.: MZVaEZ SR má v kompetencii tri medzivládne komisie – Slovensko-bavorskú komisiu, Spoločný výbor SR-Flámsko a Slovensko-palestínsky ministerský výbor). Súčasťou týchto zasadnutí by mali byť aj rokovania na úrovni podnikateľských subjektov.

Komisie by mali byť iniciované s krajinami, ktoré zodpovedajú teritoriálnym prioritám diverzifikácie slovenského exportu, možnostiam získavania nových investorov na Slovensko, resp. umožňujú realizáciu projektov s investičnou účasťou slovenských subjektov v zahraničí, v kontexte návrhov MH SR:

- ✓ **krajiny západného Balkánu** – prioritne Srbsko, Macedónsko, Čierna Hora (okrem tradičných obchodných partnerstiev ide najmä o investície slovenských subjektov v týchto krajinách, participáciu na realizácii energetických a infraštruktúrnych projektov),
- ✓ **Ruská federácia, Ukrajina, Bielorusko, Kazachstan, Azerbajdžan, Gruzínsko**, regióny Ruskej federácie, prípadne ďalšie bývalé krajiny SNŠ (Turkmenistan, Uzbekistan),
- ✓ **krajiny východnej a juhovýchodnej Ázie** – prioritne Čína, Južná Kórea, Vietnam, India, Japonsko, Thajsko, Indonézia, Mongolsko,
- ✓ **Blízky východ a Afrika** – Turecko, Irán (spolupráca v energetike), SAE, Kuvajt, JAR, Irak, Izrael, Jordánsko, Líbya, Saudská Arábia, Sýria,
- ✓ **Latinská Amerika** – Kuba, Venezuela, Brazília, Argentína, Uruguaj, Čile.

4.2. Rozšírenie siete ekonomických diplomatov o sektorových expertov

V závislosti od špecifik jednotlivých relácií, riešením môže byť **postupný rozvoj siete obchodne, investične a inovačne, t.j. sektorovo zameraných zastúpení (napr. poľnohospodárstvo, obranný priemysel), resp. expertov v rámci siete MZVaEZ SR**. Ako vhodné dve pilotné formy sa ukazujú zriadenie Slovenského styčného inovačného úradu (Fínsko, 2015) alebo iná forma verejno-súkromného partnerstva (PPP), ako je napr. Slovensko-americká rada pre obchod (USA, 2015). Na zváženie je otváranie zahraničných zastúpení SARIO, s ktorými SARIO plánovalo začať ako s pilotnými projektmi na Kube a Nemecku (Düsseldorfe) ešte v roku 2015. V inovačnej diplomacii môže byť vhodnou formou spolupráce napr. zriaďovanie tzv. V4 Domov v teritóriách so silným inovačným ekosystémom.

Činnosť takto sektorovo obohatenej siete zastúpení SR by sa mala rozvíjať na nasledovných princípoch:

- **Komplementarita** siete - posilnenie podpory na mikroúrovni na zahraničných trhoch podľa aktuálnej potreby; prioritne v teritóriách, kde ZÚ nepôsobí (avšak aj vrátane podpory činnosti existujúceho ekonomického diplomata v teritóriu).
- **Flexibilita** siete s využitím výhod **štatútu nediplomatického zastúpenia** podľa reálnych potrieb slovenských podnikateľov a príležitostí vznikajúcich v konkrétnom čase.

- **Výlučnosť** postavenia zastúpení (v prípade pôsobenia v teritóriu s akreditovaným ZÚ SR) je založená na bezvýhradnom zameraní na **podporu firiem a obchodných, inovačných, resp. investičných prípadov**.
- Zabezpečenie **finančného krytia**, napr. formou verejno-súkromného partnerstva (PPP), využitím fondov EÚ (napr. Operačný program Výskum a inovácie, Európsky sociálny fond, ai.), využitím rozpočtovej kapitoly príslušného rezortného ministerstva alebo rozpočtu odvetvových zväzov a združení, privátneho sektoru, ai.

Pre ekonomickú diplomáciu je potrebné, okrem identifikovania inovatívnych foriem a nástrojov, zabezpečiť stabilné podmienky efektívneho fungovania, vrátane jej **finančného krytia**. To by umožnilo otváranie nových, zároveň kapacitné posilnenie existujúcich ZÚ SR v krajinách strategického významu z pohľadu obchodno-ekonomických záujmov SR. Tieto zmeny by mali byť realizované v úzkej synergii participujúcich aktérov v rámci ekonomickej diplomacie.

4.3. **Rámec personálnej politiky ekonomickej diplomacie**

Rámcom pre spoluprácu dvoch najintenzívnejšie v ekonomickej diplomácii spolupracujúcich rezortov – MZVaEZ SR a MH SR je **Memorandum o spolupráci medzi MH SR a MZVaEZ SR** (uzavreté 1. 8. 2012). Memorandum definuje spoluprácu vo zvyšovaní odbornej úrovne ekonomických diplomatov, t.j. kariérny rast ekonomických diplomatov, výber ekonomických diplomatov, predvýjazdovú prípravu, vzdelávanie, systém hodnotenia, ai. Je takisto rámcom pre prax výmeny a vysielania pracovníkov MZVaEZ SR a MH SR do zahraničia. V súčasnosti sa ukazuje **potrebné jeho obsah novelizovať** a prispôbiť spoluprácu novým podmienkam. Jeho úprava by mala reflektovať aj inovatívne formy fungovania ekonomickej diplomacie a prípadne vytvoriť priestor na spoluprácu s inými inštitúciami, ako sú rezortné ministerstvá a odborné inštitúcie (Eximbanka, SOPK, RUZ, Klub 500, ai.).

V oblasti vzdelávania vedúcich zastupiteľských úradov a ekonomických diplomatov je potrebné naďalej pokračovať v intenzívnych prípravných kurzoch a školeniach s účasťou lektorov všetkých zainteresovaných rezortov a agentúr, a využívať pravidelné stretnutia ekonomických diplomatov na stretnutia s týmito subjektmi ako aj významnými podnikateľskými zväzmi a asociáciami a podnikateľmi jednotlivých regiónov SR.

K ďalšiemu zvyšovaniu výkonu ekonomickej diplomacie je nevyhnutné postupne odbúrať kumuláciu funkcií ekonomických diplomatov, ktorá vznikala znižovaním rozpočtových prostriedkov v rozpočte MZVaEZ SR.

MZVaEZ SR navrhuje využívať **prax zamestnávania miestnych a zmluvných síl** na pozíciách ekonomických diplomatov, ako je to bežné v zahraničnej službe iných krajín (USA, Veľká Británia a mnohé iné krajiny). Výhodou je znalosť jazyka, najmä vo vzdialených teritóriách, reálií, kontakty, kontinuita, inštitucionálna pamäť a eliminujú sa náklady na ubytovanie. Pre začiatok by takto SR mohla riešiť situáciu v teritóriách, kde nie sú vytvorené miesta ekonomických diplomatov, ako napr. Latinská Amerika, Bulharsko, Rumunsko, Írsko, Holandsko, Južná Afrika, Mongolsko prípadne iné.

Nadalej bude MZVaEZ SR pracovať na intenzívnejšom **zapojení honorárnych konzulov**, často významných podnikateľov alebo právnikov, do práce ekonomickej diplomacie, na čo bude zameraná aj časť pravidelného programu stretnutia honorárnych konzulov SR.

4.4. Nástroje ekonomickej diplomacie

Projektová schéma ekonomickej diplomacie

Na podporu ekonomickej diplomacie a realizácie podujatí pre podnikateľov s exportnými ambíciami rezort MZVaEZ SR v roku 2015 vypracoval, s využitím vlastných rozpočtových prostriedkov, projektovú schému ekonomickej diplomacie. Týmto spôsobom získali ZÚ SR (v max. výške 5000 eur) možnosť financovania svojich aktivít na presadzovanie priorít Stratégie vonkajších ekonomických vzťahov SR na roku 2014-2020 a cieľov ekonomickej diplomacie. V roku 2015 bolo takto zrealizovaných pätnásť projektov v 14-tich krajinách (vo výške 50 000 eur), v roku 2016 štrnásť projektov v 14-tich krajinách (vo výške 50 000 eur).

Ambíciou MZVaEZ SR je v organizovaní výziev na predkladanie projektov ZÚ SR v rámci Projektovej schémy ekonomickej diplomacie pokračovať vo frekvencii dvakrát ročne, s prípadným zvýšením výšky finančných prostriedkov z 50 000 eur na 100 000 eur ročne (v závislosti od disponibilných finančných prostriedkov rezortu). MZVaEZ SR ako rezortu s takmer najnižším rozpočtom vo vláde SR sa táto forma podpory ZÚ osvedčila a sú s ňou spojené pozitívne skúsenosti v teritóriách ako USA, Brazília, Čína, Fínsko, Kanada, USA, Nemecko, Bielorusko, Moldavsko, Chorvátsko, Taiwan, Bulharsko, ai. Pri hodnotení výziev komisia MZVaEZ SR prihliada na teritoriálnu vyváženosť.

Slovenské styčné inovačné úrady

Na podporu vedy, výskumu a inovácií MZVaEZ SR v r.2015 zriadilo Slovenský styčný inovačný úrad (SILO) v Inovačnom a vedecko-výskumnom centre Espoo vo Fínsku. Zriadenie inovačného úradu bolo financované z projektovej schémy na podporu ekonomickej diplomacie MZVaEZ SR a pokrylo prvý rok jeho činnosti. Partnermi SR vo Fínsku sú najväčší inovačný, startupový a vedecko-výskumný „hub“ v severnej Európe – Otaniemi, inovatívna Aalto univerzita, Ministerstvo hospodárstva SR, agentúra SBA, Slovenská akadémia vied a Slovenská aliancia pre internetovú ekonomiku. SILO možno využívať slovenskými subjektmi nielen vo vzťahu k Fínsku, ale aj smerom na ostatné severské a baltské krajiny.

Do roku 2020, po osvedčení fungovania prvého úradu SILO, je ambíciou ekonomickej diplomacie **presadzovanie a rozšírenie siete inovačných styčných úradov aj v ďalších krajinách**, ktoré sú v popredí výskumu a inovácií, napr. v USA ai. a zároveň hľadanie možností na financovanie ich prevádzky a personálu, t.j. priameho finančného vkladu inštitúcií, ktoré s Fínskom spolupracujú (udržateľnosť finančného modelu ako aj vlastníctva spolupráce). Už v prvom roku fungovania SILO bol zaznamenaný záujem slovenských relevantných subjektov, konkrétne SAV.

Hangout Innovators Connect

Hangout Innovators Connect je projekt video konferenčných besied s úspešnými predstaviteľmi zahraničného inovačného sektora - podnikateľmi, investormi a tvorcami inovačných politík o inovačnom ekosystéme, inováciách, technológiách a možnostiach spolupráce so slovenskými subjektmi, ktoré využívajú ZÚ SR ako efektívny nástroj s nulovými nákladmi. Hlavnými partnermi v SR sú Google, Slovenská aliancia pre internetovú ekonomiku (SAPIE), Neulogy, inkubátory Spot, Connect, VTP a Eastcubator.

Besedy sú zabezpečované prostredníctvom aplikácie Google+ Hangout. V minulom období bol realizovaný väčší počet video konferenčných besied so zahraničnými expertmi, zameraných na inovačný a start-upový ekosystém prostredníctvom ZÚ SR v Izraeli, USA, Fínsku, Holandsku, Írsku a v ďalších krajinách.

Rada pre obchod a inovácie na bilaterálnej úrovni

V roku 2016 bola zriadená Slovensko-americká rada pre obchod a inovácie (SABIC – Slovak American Business and Innovation Council) ako spoločná iniciatíva ZÚ SR, súkromného sektora a neziskového sektora po takmer dvojročnej intenzívnej práci so slovenskými a americkými firmami. Jeho zakladateľmi sú firma Honeywell, AT&T, ESET a VRM a jeho výkonným riaditeľom sa stal bývalý veľvyslanec USA v SR, Theodore Sedgwick. Úlohou SABIC je: i) podporovať expanziu slovenských inovatívnych firiem s exportným potenciálom do USA; ii) podporovať slovenský inovačný ekosystém s cieľom zvyšovať jeho inovačný a komerčný potenciál prostredníctvom intenzifikácie kontaktov s inovačnými centrami v USA; iii) aktívne pracovať so slovenskou diasporou v USA s cieľom jej zapojenia do pomoci slovenským firmám v USA a do projektov SABIC.

V4 Dom

Spoločná aktivita V4 krajín, tzv. V4 Dom bol zriadený v teritóriu so silným inovačným ekosystémom - v USA. Dodnes zastúpenie SR zostáva nedoriešené práve z aspektu finančného krytia účasti Slovenskej republiky.

Nástroje vonkajšej finančnej pomoci EÚ

Po vstupe Slovenskej republiky do EÚ získali slovenské firmy, štátna a verejná správa príležitosť uchádzať sa nielen o štrukturálne fondy, ale aj o rôzne projekty EÚ v rámci tendrov k vonkajšej pomoci EÚ. Ide o pomoc členských krajín a ďalších poskytovateľov predovšetkým kandidátskym krajinám, potenciálnym kandidátskym krajinám a susedským krajinám Európskej únie. V rámci rozvojovej spolupráce a ďalších špecifických nástrojov sú podporované aj iné krajiny. K najvýznamnejším nástrojom patria **nástroj predvstupovej pomoci IPA** (Instrument for pre-Accession Assistance), **nástroj európskeho susedstva ENI** (European Neighbourhood Instrument), **nástroj partnerstva PI** (Partnership Instrument), **nástroj pre rozvojovú spoluprácu DCI** (Development Cooperation Instrument).

Zapojenie slovenských podnikateľských subjektov do projektov vonkajšej pomoci EÚ „otvára dvere“ na trhy tretích krajín a podporuje diverzifikáciu ich exportu do nových teritórií. Zapojenie expertov štátnej a verejnej správy umožňuje posilniť bilaterálne vzťahy s jednotlivými prijímacími krajinami, resp. prehĺbiť vzťahy s ostatnými členskými krajinami EÚ, ktoré majú záujem o realizáciu projektov v konzorciách so SR a posilniť meno Slovenskej republiky ako spoľahlivého a skúseného partnera v EÚ. **Túto možnosť zatiaľ slovenské podnikateľské subjekty využívajú veľmi málo. Ani v teritóriách, ktoré sú prioritou zahraničnej politiky, ako je región Západného Balkánu alebo Východného partnerstva, kde má SR možnosť podeliť sa o skúsenosti z transformačného a integračného procesu** (ako napr. v oblasti energetickej efektívnosti na Ukrajine). Napriek zverejňovaniu ponúk a príležitostí zo strany MZVaEZ SR prostredníctvom ZÚ SR nebol zaregistrovaný dostatočný záujem podnikateľskej komunity. Cieľom ekonomickej diplomacie v tejto oblasti do roku 2020 bude aj naďalej:

- získavanie informácií o počiatkových štádiách projektov v rámci jednotlivých nástrojov a o ich samotnej realizácii, identifikácia príležitostí pre zapojenie slovenských firiem,

expertov prostredníctvom účasti zástupcov ZÚ SR na koordinačných stretnutiach organizovaných zastúpeniami EÚ v relevantných krajinách;

- aktívny lobing zo strany ZÚ SR u možných žiadateľov a príjemcov pomoci v teritóriu, zameraný na ponuku oblastí pomoci, v ktorých sa experti zo SR osvedčili s cieľom naformulovania "priaznivých" projektov pre SR.
- účasť zástupcov ZÚ SR na prezentáciách projektov na Delegácii EÚ v teritóriu k výzvam a aktívny lobing zameraný na podporu projektov, predložených slovenskými subjektmi.
- získavanie informácií o záujme iných členských krajín EÚ o projekty a o možnosti vytvorenia konzorcia slovenského subjektu s inými členskými krajinami.

Ďalšie nástroje ekonomickej diplomacie

- a) **cielený štátny koordinovaný lobing organizovaním konkrétne sektorálne zameraných podnikateľských misií**, spojených so zahraničnými pracovnými cestami **najvyšších ústavných činiteľov SR** do krajín potenciálnej obchodnej a investičnej realizácie, zameraných na presadzovanie konkrétnych obchodných a investičných projektov. Hlavnými partnermi sú MHSR/SARIO a SOPK s finančným zabezpečením ich organizovania.
- b) **zokupovanie exportérov do vývozných aliancií**, konzorcií pri exportoch do vzdialených teritórií, exportoch **väčších investičných celkov** (výstavba nemocníc, energetika, technologické celky ai.) a zriaďovanie zastúpenia takejto aliancie, resp. konzorcia v cudzine;
- c) **účasť slovenských firiem v špecializovaných misiách EÚ** prostredníctvom platformy „EU Gateway|Business Avenues“ v rámci Nástroja partnerstva EÚ (Partnership Instrument) do **Kórey, Juhovýchodnej Ázie a Číny** (v priebehu nadchádzajúcich 5 rokov je pripravených 44 podnikateľských misií);
- d) **účasť podnikateľov na projektoch rozvojovej pomoci** prostredníctvom osobitných programov a využitie Platformy podnikateľov pre zahraničnú rozvojovú pomoc, ako aj programu UNDP Rozvojmajstri.
- e) realizácia podnikateľských aktivít a investícií slovenských podnikateľských subjektov v zahraničí cez systémy **medzinárodného verejného obstarávania** (národné systémy a systémy medzinárodných organizácií), poskytovanie informácií prostredníctvom webového sídla, elektronických aktualít, organizovaním seminárov pre podnikateľov na témy verejného obstarávania vo vybraných medzinárodných organizáciách, napr. OSN, NATO, EBOR, Svetová banka a pod.;
- f) **zapojenie malých a stredných podnikov do využitia Európskeho programu pre konkurencieschopnosť malých a stredných podnikov COSME** prostredníctvom siete Enterprise Europe Network (EEN má 600 centier v 54 krajinách sveta). Program pomáha firmám pri ich internacionalizácii a zlepšuje ich prístup k finančným zdrojom;
- g) **využívanie ďalších európskych sietí na podporu prieniku firiem, najmä malých a stredných, na nové trhy** (napr. sieť Eurochambres, centier pre malé a stredné podniky ai.), aktívnym informačným pôsobením o exportných možnostiach, ale aj o možných modeloch a nástrojoch pre prienik na tieto trhy (napr. vytváranie konzorcií firiem, účasti na medzinárodnom verejnom obstarávaní, využívanie zdrojov medzinárodných finančných inštitúcií a finančných fondov a pod.);

- h) rozvoj znalostnej ekonomiky, **internacionalizácia slovenskej vedy**, adaptovanie sa na podmienky priemyslu 4.0, medzinárodná spolupráca v oblasti výskumu a inovácií organizovaním **inovačných fór**, medzinárodných konferencií a seminárov zameraných na prenos najlepších skúseností pri implementácii nástrojov podpory inovácií a internacionalizácii vedy a výskumu (v nadväznosti na Stratégiu výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR – RIS3);
- i) pravidelná **informovanosť o výstavách a veľtrhoch v perspektívnych teritóriách** pre smerovanie návrhov individuálnych a oficiálnych účastí SR na týchto prezentačných podujatiach s prípadným finančným zabezpečením.
- j) **účasť slovenských firiem v regionálnych kooperačných programoch** (najmä V4+);
- k) aktívna spolupráca s vecne príslušnými rezortmi v oblasti zmluvno-právnej (napr. s ministerstvom hospodárstva pri uzatváraní medzivládnych a medzirezortných dohôd o hospodárskej spolupráci a pri realizácii z nich vyplývajúcich medzivládnych a medzirezortných zmiešaných komisií pre hospodársku spoluprácu, s ministerstvom financií pri uzatváraní dohôd o zamedzení dvojitého zdanenia a bilaterálnych investičných dohôd, spolupráca pri tvorbe stanovísk k zmluvným nástrojom EÚ, ako sú dohody o voľnom obchode);
- l) **investičné dialógy** medzi predstaviteľmi štátnej správy a zahraničnými investormi, pôsobiacimi v SR, s cieľom iniciovať podnety pre zlepšovanie podnikateľského prostredia a rozšírenie investícií v Slovenskej republike.
- m) inovatívne formy interakcie ZÚ (veľvyslancov a ekonomických diplomatov s podnikateľským prostredím – besedy s podnikateľmi organizované prostredníctvom regionálnych kancelárií SOPK, SARIO, SBA, podnikateľských zväzov a asociácií cez Skype, Google+ a.i.
- n) aktívnejšie využitie podnikateľsky činných honorárnych konzulov v agende ekonomickej diplomacie

Záver

Ekonomická diplomacia v nových geopolitických podmienkach, v dobe intenzívnej globalizácie a internacionalizácie ekonomických a obchodných vzťahov, vyžaduje flexibilitu a adaptáciu na miestne podmienky a sektorové požiadavky. Zároveň by mala nájsť spôsoby ako koncentrovať úsilie na presadenie sa v teritóriách a odvetviach prioritných z hľadiska bezpečnostno-strategických záujmov SR, ako sú energetická, potravinová bezpečnosť, rozvoj technológií a výrobkov s vysokou mierou pridanej hodnoty, informačných technológií a služieb. Súčasne by sa mala prednostne upriamiť na posilnenie vzťahov s teritóriami s trajektóriou hospodárskeho rastu.

Ekonomickú diplomáciu, ktorá stále viac využíva iniciatívne a inovatívne formy a nástroje zamerané najmä na uplatňovanie perspektívnych produktov, služieb na zahraničných trhoch a zatriaktivňovanie investičného prostredia v SR, nebude možné ďalej rozvíjať bez zmien a posilnení zdrojov. **Pre ekonomickú diplomáciu je potrebné**, okrem identifikovania inovatívnych foriem a nástrojov, zabezpečiť stabilné podmienky efektívneho fungovania, vrátane jej **finančného krytia**. To by umožnilo otváranie nových, zároveň kapacitné posilnenie existujúcich ZÚ SR v krajinách strategického významu z pohľadu obchodno-ekonomických

záujmov SR. Tieto zmeny by mali byť realizované v úzkej synergii participujúcich aktérov v rámci ekonomickej diplomacie.

MZVaEZ SR je v presadzovaní ekonomických záujmov SR v zahraničí otvorené všetkým formám spolupráce s príslušnými ministerstvami, agentúrami, obchodnými komorami, podnikateľskými zväzmi a asociáciami a priamo s podnikateľmi.

[1] State of the Future Index V4. Publikáciu State of Future sa spracováva každoročne prostredníctvom tzv. „The Millennium Project“, ktorý bol založený v roku 1996 na základe štúdie Nations University, Smithsonian Institution, Futures Group International, a American Council for the UNU. V súčasnosti je to nezávislý neziskový globálny think-tank, ktorý spracováva názory viac ako 3500 futuristov, vedcov, podnikateľov a politikov z celého sveta, pracujúcich pre medzinárodné organizácie, vlády, firmy, MVO a univerzity.

[2] Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development

[3] Štatistický úrad SR

[4] Toto označenie nijakým spôsobom neprejudikuje pozíciu voči statusu a je v súlade s rezolúciou BR OSN 1244/99 a stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora ohľadom vyhlásenia nezávislosti Kosova.